

KIÁLLÍTÁSOK – MŰHELYEK

- Gondolatok a Prizma 13 kiállítási csoportról (*Mezei Gábor*) 2
- Kerámia Symposium Siklós: 1969, 1970. Retrospektív kiállítás a Siklói Várban (*Sárkány József*) 6
- „Mire a levelek lehullanak, katonáink hazatérnek” Az I. világháborúra emlékező kiállítás az esztergomi Szent Adalbert Központban (*Dvorszky Hedvig*) 11
- Terítéken a kortárs ékszer Vági Flóra és Lőrincz Réka ékszerbemutatói a budapesti Design Héten és a rigai Putti Művészeti Galériában (*Simonyi István*) 17
- Két Műhely. Kátai Mihály festőművész jubileumi tárlata a Duna Palotában (*Kovács Katalin*) 23
- Pindar pandától Pöttyös Panniig F. Györfly Anna (1915–2006) grafikusművész centenáriumi kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban (*Margittai Zsuzsa*) 27

ÉRTÉKŐRZÉS – ÉRTÉKMENTÉS

- Art deco – Budapest–Sanghaj (*Horányi Éva*) 31
- A Képeslevelezőlap-gyűjtők Országos Egyesületének negyedszázada (*Gál József*) 34
- Emlékezés művészettörténet tanárainra I. (*Ruzsa György*) .. 41

IN MEMORIAM

- Búcsú Tiszavári Esztertől (1950–2015), az Iparművészeti Múzeum, majd a Magyar Művészeti Akadémia könyvtárának vezetőjétől (*Juhász Judit*) 46

- HÍREK 47

TARTALOM

MAGYAR IPARMŰVÉSZEZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

Vági Flóra: Perroquet – brass (tányéron szervírozva, részlet)
/ Flóra Vági: Perroquet. Brooch (served on a plate, detail)

EXHIBITIONS—STUDIOS

- On the exhibition group Prizma (Prism) 13 (*Gábor Mezei*) 2
- Siklós Ceramics Symposium / 1969, 1970. A retrospective exhibition in Siklós Castle (*József Sárkány*) 6
- ‘You will be home before the leaves fall from the trees’ World War I Centenary Exhibition at the St. Adalbert Center, Esztergom (*Hedvig Dvorszky*) 11
- Trends in contemporary jewellery Jewels by Flóra Vági and Réka Lőrincz at Budapest Design Week and at Art Gallery Putti, Riga, Latvia (*István Simonyi*)... 17
- Two Studios. Jubilee exhibition of enamel artist and painter Mihály Kátai at Danube Palace, Budapest (*Katalin Kovács*) 23
- From Pindar the Panda to Dotted Doris. Centenary exhibition of graphic artist Anna F. Györfly (1915–2006) at the Petőfi Literary Museum, Budapest (*Zsuzsa Margittai*) 27

SAFEGUARDING VALUES

- Art Deco—Budapest—Shanghai (*Éva Horányi*) 31
- 25 years of the Hungarian Association of Postcard Collectors (*József Gál*) 34

- Recollections of my professors of art history, I (*György Ruzsa*) 41

IN MEMORIAM

- Farewell to Eszter Tiszavári (1950–2015), head of the library of the Museum of Applied Arts, Budapest, and later of the library of the Hungarian Academy of Arts (*Judit Juhász*) ... 46

- NEWS 47

Gondolatok a Prizma 13 kiállítási csoportról

■ Alig fordul elő, hogy ha olyan dologról, eseményről olvasok, amelynek a hátterét ismerem, ne találnék benne hibát.

És most, amikor a Prizma 13 nevű kiállítási csoportunkról írok, kiderül, hogy nem is olyan egyszerű pontosnak lennem. Sok dokumentum maradt fenn, de korántsem minden, korántsem elegendő. Hiszen amikor csinál valamit az ember, nyilván nem arra gondol, hogy majd az utókor mit fog szólni hozzá?! Hogy mi lesz harminc év múlva?

A memóriám persze gyenge (mentségem, hogy sosem volt jó, tehát ez nemcsak az öregség jele...), így csak a hiányos dokumentumokra és szubjektív emlékeimre tudok támaszkodni.

Ez volt az előszó.

Most lássuk a tényeket (?).

A Képző- és Iparművészek Szövetsége 1967-ben felhívást tett közzé az iparművészek részére, amely-

ben felszólítja őket, hogy alakítsanak kiállítási csoportokat a szakma népszerűsítése, megismertetése érdekében (mellesleg: ez ma sem volna hiábavaló!). Ekkor alakítottuk meg csoportunkat, amelyet Prizma 13-nak neveztünk el, merthogy tizenhárman voltunk – de az sem mindig...

Én voltam a csoport vezetője, miért? Mert Fekete György barátom kezdeményezte, hogy alakítsunk csoportot, viszont nem óhajtott annak vezetője lenni. Éspedig azért nem, mert azt mondta, őt nagyon sokan ismerik, ezért sokan jelentkeznek majd, hogy szeretnének tagjai lenni a társaságnak, de számára igencsak kínos volna bárkit is visszautasítani. Legyél te a vezető, mondta, téged senki nem ismer, és így azt hívunk meg magunk közé, akit akarunk. Így is történt. Kik voltak ezek?

Benkő Ilona, Krajtsovits Margit, Schrammel Imre keramikusok, Péri József ötvös, Fekete, Mezei és Ki-

→

Király József:
Karosszék. Kivitelező:
Szék- és Kárpitosipari
Vállalat /
József Király: Armchair.
Manufacturer:
Chair and Upholstery
Company
[1973] *pácolt, gőzölt és ívesen mart bükk, szövetcárpit, szélesség: 73 cm (Iparművészeti Múzeum, Budapest) / beech, strained, steamed, arched etching, cloth upholstery, width: 73 cm (Museum of Applied Arts, Budapest)*

Preiser Klára: Egy nem létező katedrális emlékére – díszterítő / Klára Preiser:
In Memory of a Non-existing Cathedral—Ornamental tablecloth
[1972] *Iparművészeti Múzeum, Budapest / Museum of Applied Arts, Budapest*
[200x370 cm]

Fotó: Soltészné Haranghy Ágnes / Iparművészeti Múzeum, Budapest

rály József belsőépítészek, valamint a textilesek: Hübner Aranka, Kozma Vera, Preiser Klára, Szabó Marianna, Szenes Zsuzsa, Tarján Hédi és Tábori Gabriella. Ne tessék megszámolni, ez több, mint tizenhárom. De voltak változások az idők folyamán. Preiser nem volt még ott az alapításkor, később jött haza Párizsból. Tarján Hédi később kivándorolt Izraelbe. Szil-

Tarján Hédi: Lepkék – falikép / Hédi Tarján: Butterflies. Wall hanging
[1972–1982] *Iparművészeti Múzeum, Budapest / Museum of Applied Arts, Budapest* [140x60 cm]

Tábori Gabriella:
Tekercs – bútorszövet.
Kivitelező:
Iparművészeti Vállalat /
Gabriella Tábori:
'Scroll' upholstery
fabric. Manufacturer:
Applied Art Company
1970-es évek
(Iparművészeti
Múzeum, Budapest) /
1970s (Museum
of Applied Arts,
Budapest)
 [130x300 cm]

vitzky Margit szintén később jelentkezett, de hamarosan meggondolta magát és kilépett. S. Nagy Katalin művészettörténész lelkesen jött közénk, majd egyszer csak érthetetlen módon eltűnt.

Húsznál több kiállítást rendeztünk, különböző vidéki városokban, hetet Budapesten, egyet külföldön, Kölnben. Igyekeztünk olyan kiállításokat csinálni, amelyeknek valami közös témájuk van, ilyen volt a gyermekeknek készült anyag Budapesten a Múcsarnokban és Szegeden a művelődési központban. És próbáltunk együtt is dolgozni, közösen kitalálni tárgyakat, vagy tevékenységünket másokkal együtt bemutatni, ilyen volt a Manuál csoporttal közös kiállít-

tásunk Miskolcon (nem tudok róla, hogy ezen a két csoporton kívül több is működött volna éveken keresztül...).

Az első kiállításunk 1968-ban volt Nagykanizsán, az utolsó 1980-ban, ekkor maradt abba az egész mozgalom, hivatalos feloszlás nem volt, egyszerűen elfáradt a dolog, és a tagok életútja, egzisztenciája megváltozott.

Mai szemmel visszanezve, ha feltesszük azt a kérdést, sikerült-e valamennyire népszerűsíteni az iparművészetet, azt kell mondanom, aligha. Ez még ma is „rejtőzködő” terület, az emberek döntő többsége számára nem nyilvánvaló, hogy a mindennapi életben mindig, mindenhol találkozunk az iparművészeti produktumaival, kikerülhetetlenül! A kávécsészétől a mozdonyig minden tárgy mögött tervezők vannak, akik az esztétikai megjelenéstől a praktikumig döntő befolyásolói az eredménynek.

2017-ben lesz a Múcsarnokban iparművészeti Nemzeti Szalon (2016-ban a fotóművészeti), reméljük, hogy sikerrel, és a szakma ismertsége, rangja jelentősen javul majd.

És most a személyes rész.

Az eddigiekből nyilván látható, hogy a társaság baráti körből alakult, sőt családi összetartozás révén is: Schrammel felesége volt Tábori Gabi, Périé Benkő Ilona, nekem évfolyamtársam volt a főiskolán Kozma és Krajtsovits. Fekete és Schrammel korábban végeztek, mint én, de barátságunk ott kezdődött és immár

Péri József:
Levélnehézecék –
Ormányosbogár,
Höscincér, Szitakötő,
Gyümölcslégy / József
Péri: Paperweights:
Weevil, Longicorn
Beetle, Dragonfly,
Vinegar Fly
1970-es évek, ezüst,
üveg, sárgaréz,
zománc, fa- és
plexitalapzat
(Iparművészeti
Múzeum, Budapest) /
1970s, silver, glass,
brass, enamel, wood
and acrylic bases
(Museum of Applied
Arts, Budapest)

Szenes Zsuzsa: Kerek tükrös kék labirintus – gyapjútűzéses falikép / Zsuzsa Szenes: Blue Labyrinth with Round Mirror. Wall hanging with wool stitching [1972–1982]
Iparművészeti Múzeum, Budapest / Museum of Applied Arts, Budapest
[150x170 cm]

Fotó: Kolozs Ágnes / Iparművészeti Múzeum, Budapest

több mint egy fél évszázada tart. Miért írom le ezeket? Mert manapság, amikor az ellenségeskedések gyakoribbak, mint az együttműködés, érdemes odafigyelni arra, hogy mindenféle politikai, szakmai különbözőség ellenére szinte zavartalanul tudtunk együtt dolgozni évtizedeken át, és sem ízlésbeli, sem stílári különbség nem volt akadály a közös munkának. Szeretettel gondolok azokra, akik már nincsenek közöttünk. Szenes, Preiser, Péri, Tarján, Király, Tábori

nemrég, elmentek. És mi sem lettünk, az itt maradók, fiatalabbak. Mégis, mi az a tanulság, amit figyelembe lehet venni ma is a Prizma csoport működéséből? Szerintem az, hogy érdemes, sőt muszáj együttműködni. És ez a tanulság sokkal szélesebb körben is figyelemre méltó, sőt mondhatom, az ország jövője – többek között – ettől függ.

MEZEI GÁBOR
belsőépítész

Kerámia Symposium Siklós: 1969, 1970

Retrospektív kiállítás a Siklósi Várban

■ A Siklósi Várban megnyílt kiállítás a volt ferences kolostorban és a várban 1969-ben induló, majd a következő évben nemzetközivé bővülő kerámiaszimpoziumoknak (akkori írásmódban: symposion) kívánt emléket állítani – bemutatva az ott készült művek közül a pécsi Janus Pannonius Múzeumban (JPM) őrzötteket. A siklói, villányi szimpóziumok jelentőségét az is adja, hogy az elsők között kapcsolódtak a hatvanas évek elején, közepén induló – Ausztria: Sankt Margarethen (1959), Gmunden (1963), Csehszlovákia: Bechyně (1966) – alkotótáborokhoz.

Siklós és Villány sajátos környezete elvarázsolta a fiatal művészeket. Az ő kezdeményezésükre jött létre

a festőket, grafikusokat, szobrászokat résztvevőül hívó Siklói Képzőművészeti Symposium 1967 nyarán, amely előzményének tekinthető a siklói Kerámia Alkotótábor, az 1969-től induló Kerámia Symposium

Horváth Sándor: Falitál /

Sándor Horváth: Wall Hanging Plate

[1969] városlői agyag (Janus Pannonius Múzeum, Pécs) / Városlőd clay (Janus Pannonius Museum, Pécs)
[Ø 35 cm]

Fotó: Füzri István

Fotó: Füzri István

**Benkő Ilona: Relief /
Ilona Benkő: Relief**
[1969] *pirogránit,
porcelán, sómázás*
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs) /
*pyrogranite, porcelain,
salt-glazed* (Janus
Pannonius Museum,
Pécs) [40x20x2 cm]

←
**Schrammel Imre:
Plasztika /
Imre Schrammel:
Sculptural Work**
[1969] *samottos
agyag, sómázás*
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs) /
*clay with chamotte,
salt-glazed*
(Janus Pannonius
Museum, Pécs)
[47x39x26 cm]

Fotó: Fízi István

→
**Nádor Judit:
Csigavonalas
térplasztika /
Judit Nádor: Space
Sculpture with Spiral**
[1970]
pirogránit, mázas
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs) /
pyrogranite, glazed
(Janus Pannonius
Museum, Pécs)
[49,5x35,5x18,5 cm]

noknak és leginkább a villányi/nagyharsányi szobrász-alkotótelepnek.

Zsolnay Vilmos 1868-ban jegyeztette be vállalatát „Első Pécsi Cement, Chamott és Tűzálló Agyagárúk Gyára” néven, amely a Zsolnay Miklós kereskedő által Pécsen 1853-ban alapított kőedény- és építészeti terrakotta-gyár csődközelbe jutott helyzetét orvosolta, egyúttal elindítva a gyárat a sikerre vezető úton. Pécsen nagyszabású programokkal emlékeztek meg ennek századik évfordulójáról, aminek legjelentősebb eseménye az I. Országos Kerámia Biennále megrendezése volt – elkezdve egy máig működő kiállításorozatot, amely a kortárs magyar kerámiaművészet kiemelkedő szakmai fórumává vált.

Az I. Országos Kerámia Biennále megnyitásához kötődik tudomásunk szerint a kerámiaszimpózium létrehozásának az ötlete is. A fő szervező Schrammel Imre keramikus volt, aki – miután 1967 nyarán részt vett a gmundeni kerámiaszimpóziumon, s megtekintette a közelben lévő bechynéi alkotótelepet is – lelkesen keresgélte a lehetséges helyeket, partnereket, miképp lehetne Magyarországon is megvalósítani ezt. Számos elutasítással találkozott, a gyárak féltették „titkaikat” az idegenektől, még a Magyar Iparművészeti Főiskola rektora is elzárkózott attól, hogy idegeneknek kinyissa az iskola kapuit. A pécsi biennále megnyitóján számos alkotó támogatta az elképzelést. Schrammel visszaemlékezésében leírja, hogy Takács Gyula, a Baranya Megyei Tanács kulturális ügyeket vivő tanácselnök-helyettese jónak tartotta a tervet. Takács nem pécsi, hanem Baranya megyei helyszínen gondolkodott, így kerültek több helyszín után Siklósra, az államosított egykori ferences kolostor

Fotó: Fízi István

épületébe, ahol a nem romos részben a szomszéd kórház nővérszállása volt.

1968 decemberében megalakult a Kerámia Symposium szakmai vezetősége, 1969 márciusában pedig döntöttek arról, hogy július–augusztusban maximum húsz keramikus részvételével, 4-5 hetes időtartamban megrendezik az első szimpóziumot, meghatározták a feladatokért felelős partnereket, javaslatot tettek az alkotások későbbi őrzésére, az épületrekonstrukció lehetőségeinek felmérésére.

A semmiből kellett valamiképp biztosítani az elemi feltételeket az alkotómunkához. A kora nyár ezzel a

Václav Šerák: Ablakos térkompozíció /

Václav Šerák: Space Composition with Window

[1970] városlódi agyag, mázas (Janus Pannonius Múzeum, Pécs) / Városlód clay, glazed (Janus Pannonius Museum, Pécs) [73,5x50x8 cm]

Fotó: Füzri István

Fotó: Füzri István

Csekovszky Árpád:
Lovas szekér /
Árpád Csekovszky:
Horsecart
[1970]

városlódi agyag
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs) /
Városlód clay
(Janus Pannonius
Museum, Pécs)
[23x59x23 cm]

Fotó: Fízi István

heroikus munkával telt, amely a megyei vezetőket is meggyőzte arról, hogy itt a magyar keramikusszakma egészére kiható esemény valósul meg. A szimpóziumra rangosnak tartott keramikusokat hívtak meg, ám amikor – Schrammel szavaival élve – „[o]tt álltunk a siklósi vár rámpája előtt, megjelentek a fekete kocsik szalagátvágó ollóval, és ácsorgott ott öt buligán, nálam fiatalabbak, Benkő Ilona, Fürtös György, Horváth Sándor, és egyetlen neves keramikus nem volt ott, akit meghívtak [...]. A mai napig nem tudom, miért [...] mi voltunk akkor a »futottak még« kezdők, és Gorka Livia meg mások lettek volna a nagy emberek, akiknek ott kellett volna lenni... [...] Akkor beültünk Horváth Sanyival az én Škodámba, körbejártuk az országot, és az összes fiatal, aki nálam abban az évben diplomázott – Szekeres Károly és mások –, kirángattam a jól megérdemelt nyaralásból, és azt mondtam, gyerekek, most az egész magyar kerámiáról van szó! Összegyűjtöttem a keramikusokat, azok viszont fellázadtak, hogy itt nem lehet semmit se csinálni, nem működik a kemence, égetni se lehet, menjünk haza.” (Schrammel. Veszprém–Budapest, [2000])

Kétségtelen, hogy Schrammel „konok elkötelezett-ségének”, kitartásának, kreativitásának volt köszönhető, hogy nem halt el csírájában a modern magyar kerámiaművészet fejlődési irányát évtizedeken át meghatározó terv. A Zsolnay-gyárból – a már említett Škodával – Siklóra szállították a lebontott kemencék samott-tégláit, koksszal fűthető pótkemencéket építettek, a gyárból kaptak toksamottot, pirogránit maszszát. A borvidéken használnak a permetezéshez rézgálicot – oldata szép zöld színt ad –, a talajt vasgáliccal gazdagítják, az is jó színezőanyagnak bizonyult. Mindezen túl szükség volt a Zsolnay-gyár segítségére, ugyanis a művek kis részét tudták csak a fenti módon kiégetni, ezért a bőrkemény állapotú kerámiákat Pécsre kellett szállítani.

1970 januárjában nagy sikerrel nyílt meg a siklósi várban az első kerámiaszimpózium kiállítása. Ez időtől bírta meg a Baranya Megyei Tanács Csenkey Éva művészettörténészt a szimpóziumok és az alkotótelepek tevékenységének szervezésével, ezt a munkát 1983-ig végezte.

←

Török János:
Kettős figura /
János Török:
Two Figures

[1969] városlódi
agyag, mázas
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs) /
Városlód clay, glazed
(Janus Pannonius
Museum, Pécs)
[56,5x29x14 cm]

A *Siklós, a modern magyar kerámiaművészet bölcsője* című tárlat is az első kerámiaszimpózium kiállításának helyszínén, a siklósi várban nyílt meg. Közel fél-száz kerámiaplasztika, -relief, falitál, -váza mutatta be azt a változatos alkotótevékenységet, amely a mostoha, rendkívül szűkös technikai feltételek ellenére is – a jórészt a pályájuk elején lévő művészek lelkesedésének köszönhetően – megvalósult. Az első szimpózium résztvevői ugyanis többségükben harminc év körüli fiatalok voltak, akik messze a zsüriortok tekintetétől és a gyári tervezés kötöttségétől, szinte a semmiből hozták létre a munkáikat, némelyikük spontán módon csatlakozva a legprogresszívebb nemzetközi képzőművészeti trendekhez (Benkő Ilona, Horváth Sándor, Lőrincz Győző, Nádor Judit, Schrammel Imre). A sokszínűséget jellemzi, hogy ezzel együtt megtaláljuk a művek között a népi iparművészet képviselőit (Molnár Imre, Pattantyús József), a geometrikus formavilágú murális munkákat (Borsódy László, Pál Erzsébet, Szávoszt Katalin, Szekeres Károly) vagy épp Henry Moore hatását mutató kisplasztikát Török Jánostól.

Az 1970-es szimpózium beteljesítette mindazon elvárásokat, amelyek egy nemzetközi műhelymunkával kapcsolatosak. A magyar keramikusok több hétig együtt alkottak Európa számos országából érkezett kollégáikkal. A soknemzetű művésztelepen kiemelkedően sokszínű alkotótevékenység folyt. A lengyel Krystyna Cybińska kecsesen karcsú, fehér porcelánvázái, a norvég Leif Helge Enger egyszerű forma- és dekoratív edényei, vagy az osztrák Spurey házaspár minimalista, fehér, mázas, geometrikus hasábjai mellett rokokós gazdagságú Fürtös György áttört reliefje, vagy a cseh Václav Serák térkompozíciója a példa rá. Más világ Csekovszky Árpád szigorú, konstruktív kocsihajtója és az örmény Alde Kakabadze érzékeny felületű, organikus állatfigurája, ugyanakkor mindkét plasztika ősi eredetre mutat. Az előző évi szimpóziumhoz hasonlóan itt is nagy hangsúlyt kapott a geometrikus, organikus formavilág, példát találunk erre Garányi József, Lőrincz Győző, Majoros János, Nádor Judit, Schrammel Imre vagy Szekeres Károly munkáiban. A szabad kísérletezést, a kerámia műfaji megújulásának előtérbe helyezését pedig különösen

Fotó: Füzsi István

Horváth Sándor és a szimpózium ideje alatt tragikusan elhunyt Anders Bruno Liljefors expresszív munkáin figyelhetjük meg.

Az 1971-es, harmadik szimpózium – a szakmai vezetőség 1970-es középtávú programtervének megfelelően – tematikus lett, témája az *edény* volt. Ennek, valamint a későbbi művésztelepen készült alkotásoknak a bemutatása további kiállításoknak lesz a célja.

SÁRKÁNY JÓZSEF
művészettörténész

(*Siklós, a modern magyar kerámiaművészet bölcsője. Siklósi Vár, Siklós, 2015. december 11. – 2016. január 17.; JPM Múzeum Galéria, Pécs, 2016. február 5–28. A kiállítást a JPM gyűjteményéből Sárkány József válogatta és rendezte. A siklósi tárlatot Csenkey Éva, a pécsit Dvorszky Hedvig nyitotta meg.*)

Anders Bruno Liljefors:
Repülő madarak /
Anders Bruno Liljefors:
Flying Birds

[1970] pirogranit,
homok, mázas
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs) /
pyrogranite, sand,
glazed
(Janus Pannonius
Múzeum, Pécs)
[56,5x59x15 cm]

„Mire a levelek lehullanak, katonáink hazatérnek”

Az I. világháborúra emlékező kiállítás
az esztergomi Szent Adalbert Központban

■ A Nagy Háború. Tömören így emlegették a borzalmas pusztulás után visszatérők éppen úgy, mint a korabeli újságok, az értelmezők, majd a történészek. Egészen addig, amíg a magyarok számára végzetesnek mondható versailles-i, a Nagy-Trianon palotában 1920. június 4-én aláírt békeszerződés után alig két évtizeddel ki nem tört a második világháború. Az

első hivatalosan 1914–1918 között tartott, de az azóta szinte már közbeszéddé váló történelmi feltárások nyomán tudvalévő, hogy a kirobbanásához a nagyhatalmak egymás közötti versengése vezetett, az akkorig már gyengülőben lévő Habsburg-dinasztia megbuktatásának céljával. S a végét is e hatalmak háborús veszteségeik miatt bekövetkező gazdasági kimerülése

Hauser Beáta:
Tábori mise /
Beáta Hauser:
Field Mass
[2015]

papír, ceruzarajz /
paper, pencil
[70x100 cm]

Fotó: Alapfű László

Fotó: Alapty László

Bakos István:
Isonzó, 1915 /
István Bakos:
Isonzo, 1915
 [2015] vászon, print /
 canvas, print
 [105x157 cm]

hozta el. De a terület- és a zsákmányszerzés piszkos alkui, a növekvő nyomor már akkor magában hordozta a következő háború kirobbanásának lehetőségét.

2014-ben, a százéves évfordulón szokatlanul terjedelmes visszaemlékezések jelentek meg az interneten is, amellett, hogy a Nagy Háborúra kiadványokkal, történészkonferenciákkal, kiállításokkal emlékeztek Európa-szerte, akárcsak Magyarországon. A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) művészeti tagozatainak szervezésében is több rendezvény és kiállítás született. Az Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozatban Kókay Krisztina textilművész, grafikus már 2012–2013-ban felvetette egy a Nagy Háborúra emlékező iparművészeti-képzőművészeti kiállítás gondolatát, majd a megvalósítását – lévén ő esztergomi születésű – az esztergomi Szent Adalbert Központban elő is készítette. Az MMA Képzőművészeti Tagozata azonban a kiállítási témát időközben már lekötötte 2014-re a

Pesti Vigadó épületében. Így az esztergomi kiállítás egy évvel később jött létre. De a hosszan, négy évig zajló háborúra való emlékezés sajnos aktuális maradt. Jól mutatja ezt például a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének Veszprémi Csoportja és a Keresztény Katonák Szövetsége által a veszprémi Érseki Palotában 2015. október 16-án rendezett nagyszabású konferencia tartalma és időpontja is. Itt a két szervezetnek a *Test és lélek a Nagy Háborúban* címmel megrendezett nagylélegzetű, kiváló előadókkal szervezett konferenciáján huszonheten elemezték a tábori lelkészet, a római katolikus egyház, az irodalom és a művészet, az egészségügy, a betegápoló szerzetesrendek szerepét, egészen eljutva a katonáorvoslás és a tábori lelkészség jelenkori szerepéig.

Mert háborúk sajnos ma is vannak.

Éppen ezért számomra különös jelentőséggel bírt az az Esztergomban, két helyszínen is rendezett visz-

Sára Ernő:
1914–1918,
A NAGYAPÁM
EMLÉKÉRE /
Ernő Sára:
1914–1918,
IN MEMORY
OF MY GRANDFATHER
 [2015] *elektrográfia /*
electrography
 [140x100 cm]

Fotó: Sára Ernő

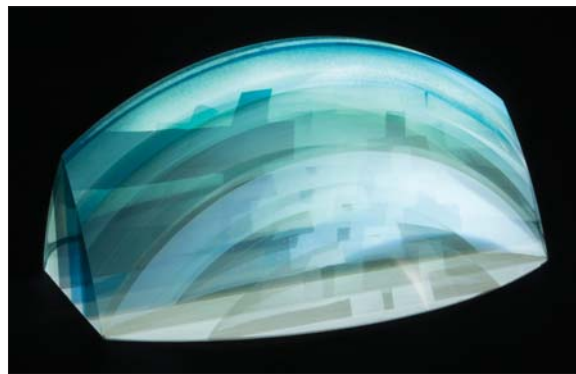
szaelelékező kiállítás, amelynek az MMA iparművészeti tagozatának képviselőjében Kókay Krisztina kurátor és Keppel Márton művészettörténész volt a szervezője. Mind az előkészületek, mind a rendezés, a megnyitók és természetesen maguk a felkérésre beadott művek számos tanulsággal szolgáltak.

Nem véletlen, hogy mielőtt a Szent Adalbert Központ csoportos tárlatára „ment fel a hegyre” a látogató, előbb a Kákonyi Asztrik Kortárs Galériába térhetett be, ahol Prutkay Péter képzőművész kiállítását találta. Ismert, hogy Prutkay évtizedek óta, szinte mániákusan gyűjti a háborús relikviákat, fotókat, töltényeket, golyókat, kis és nagy érdemrendeket, szalagokat, képecskéket, gombokat, levelezőlapokat és számtalan emléktárgyat, amelyekből sajátos, melankóliájuk ellenére riasztó kompozíciókat alkot. Ezeket gyönyörűen keretezett dobozokba helyezi, s így a

kollekciónak egésze tömény, néma sikollyá válik. Íme az ember pusztításra való precíz és gondos felkészülése, majd dicsősége, rekviemjei és az emlékezésekben tárgyiasult sajátos halotti kultusza! A galéria vezetője Keppel Dániel, a Temesvári Pelbártról elnevezett gimnázium tanára. A kiállítást megnyitó Keppel Márton sokoldalúan elemezte a művész munkásságának e szakaszában alkalmazott doboz ikonográfiai értelmezését, az egykori katonák és hadifoglyok kínkeservből születő fabrikálásainak lélektanát, a gyilkos eszközök használati tárgyakká átlényegítését stb. Majd a művész alkotásait nemzetközi kontextusba illesztve, mintegy zárásképpen, a dobozolásra visszatérve érdekes megállapításra jutott: „...hadd hívjam fel a figyelmet egy jellegzetesen kelet-európai szellemi irányvonalra a képzőművészetben. Ez a zártság. A keretek közé szorítkozás. Meglátásom szerint ez a szabadság hiányából fakad, amelyet jelen aktualitásunktól visszatekintve a kiállítás megidézett idejére, sajnos a történelem igazol.” A két kiállítás nem csupán tematikájában, hanem – különösen a megnyitás alkalmával – dramaturgiaiailag is kapcsolódott egymáshoz. A boltíves galériában ugyanis a gimnázium fiúkórusa, Pálmai Árpád fiatal énektanár vezényletével, a Nagy Háború idejéből való katonadalokat énekelt, s így ezek, a fiatal emberek hangján, Prutkay Péter műveinek közelségében, szinte „szellemidézéssel” értek föl.

Bohus Zoltán: Keresztek / Zoltán Bohus: Crosses

[2015] *üveg, ragasztott, csiszolt, polírozott / glass, laminated, ground, polished* [16x32x22 cm]

Fotó: Bohus Réka

Fotó: Baráth Ferenc

A Szent Adalbert Központban mintegy negyven kortárs képző- és iparművész, többségében erre az alkalomra készült alkotásával, a látvány különféle eszközeivel „mondta el” reflexióit. Ehhez a művészi tállalkozáshoz is, amint jól tudjuk, kellene az olyan inspiráló személyiségek, akiknek a hívó szavára bizalommal reagálnak az érzékeny alkotók. Kókay Krisztina kurátor a megnyitóra pontosan, szépen megjelent katalógusban a következőket írta: „Az én dolgom az volt, hogy megkeressem, megtaláljam a gondolatokat, a szíveket, a lelkeket, és összekössem... De először a lélek kapuját kellett megtalálnom és elérnem, hogy az kitárulkozzon mindannyiunk örömére, mert valami öröm mégis csak van abban, ha egymás kezét fogva, együtt törlesztünk valamit, mert adósok voltunk és vagyunk azzal, hogyan adjuk tovább az utánunk következő generációknak azt,

Fotó: Alapfy László

amit mi tudunk, ballottunk és tudbatunk. Tebát nagy a felelősségünk. De előbb tisztázni kell a dolgokat, a történeteket és a történetekhez való viszonyunkat. Titkokat kell feltárni, a tudatlanságot megszüntetni.”

Az eredetileg Szerbia ellen indított háborúba küldött, kezdetben még a honvédelem lelkesedésével harcba induló katonák hamarosan több száz kilométernyi hosszú árokrendszerben találták magukat. A háborút indító hatalmak a korabeli ipari termelés teljes kapacitását a haditechnika szolgálatába állították, nem tudván felmérni azt, hogy ezzel a hatalmas fegyverzettel a milliós tömeghadsergek korában nem lehet gyors győzelmeket aratni – fogalmazta meg a tévedések számos okai közül az egyiket Négyesi Lajos hadtörténész a kiállítás katalógusának előszavában. „A tágas csatateretek és színes egyenruhák a múlt kódébe vesztek. A mindennapi élet szintere egy néhány négyzetméteres üreg vagy fabarakk volt. Csukaszürke egyenruhák, gránátok szaggatta nyers föld, kormos gerendák. [...] Az állandó életveszélyben, a folyamatos tűzértségi tűzben

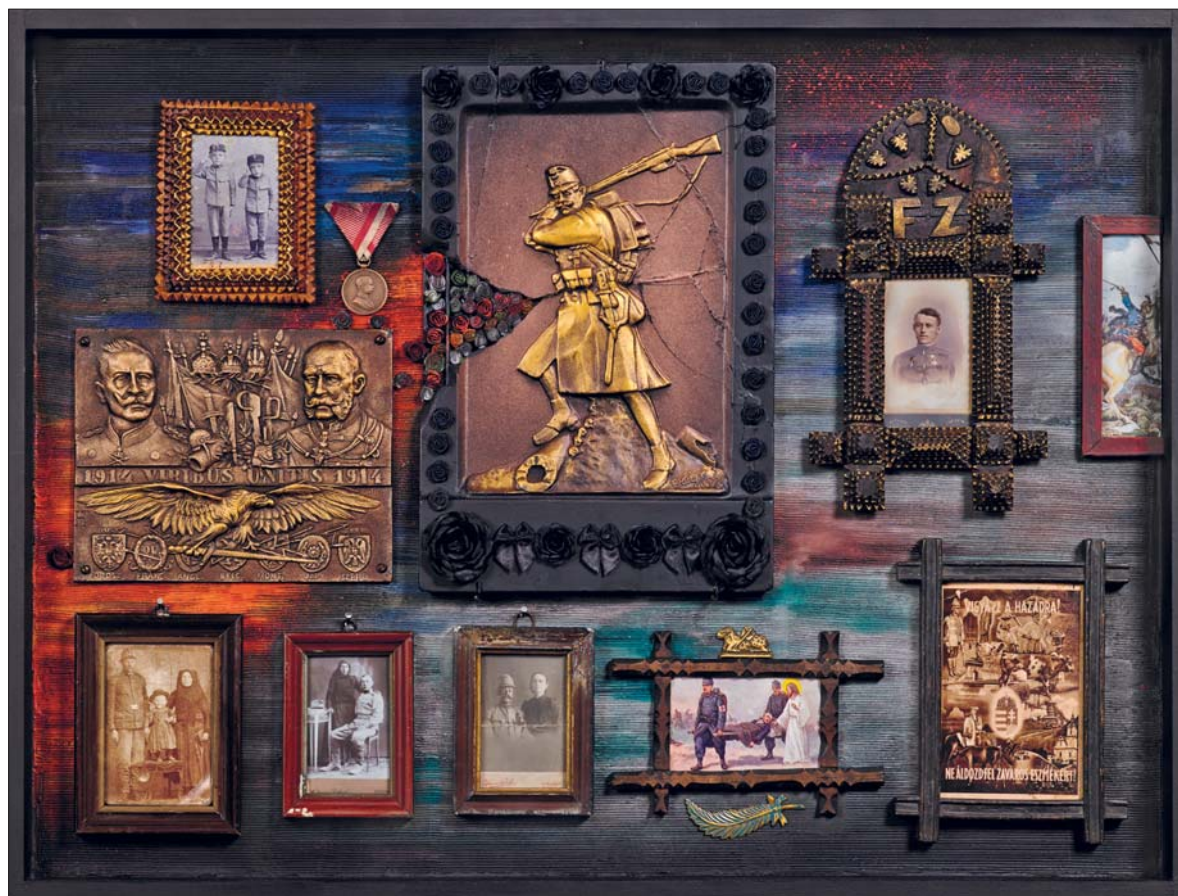
Fekete György:
Nagyapám
Sarajevóban,
1917. szeptember 17. /
György Fekete:
My Grandfather
in Sarajevo,
17 September, 1917
[2015] fa, fém, fotó,
üveg, mozaik- és
kollázstechnika /
wood, metal, photo,
mosaic and collage
techniques
[52x42 cm]

←
Baráth Ferenc:
Mire a levelek
lehullanak,
a katonák hazatérnek /
Ferenc Baráth:
'You will be home
before the leaves fall
from the trees'
[2015] papír, nyomtatás /
paper, print
[100x70 cm]

**Prutkay Péter:
I. világháborús hősök
emlékére /
Péter Prutkay:
In Memory
of the Heroes Fallen
in World War I**

[2014] *vegyes technika
/ miscellaneous
techniques*
[60x80 cm]

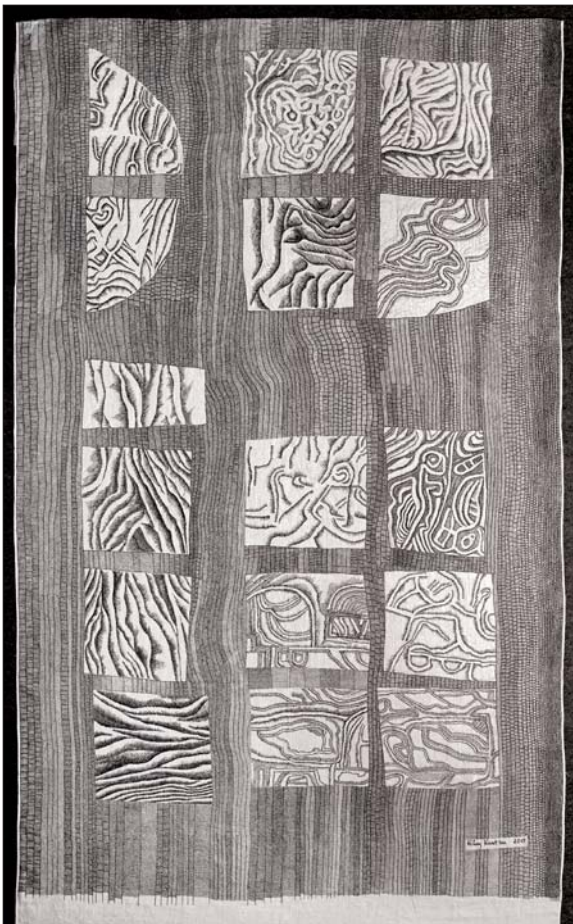

Fotó: Alapfy László

már nem volt elég a személyes bátorság, az egyedüli cél a túlélés maradt” – írja. Az idegen földek mocsaraiban, gleccserein, kopár szikláin, fegyvertelen, mélységes elhagyatottságban, kegyetlen öldöklések közepette pusztultak el férfiak ezrei. A mai utódok, különösen, ha művészek, nyilvánvalóan ezeket az átélhető drámai helyzeteket tudták eszközeik sokféleségével, egyéni stílusuk formai nyelvén megragadni. A katalógusban Keppel Márton joggal állapította meg, hogy a „legtöbb alkotó a lelki és a fizikai fájdalom kifejezését igyekezett megragadni, és magas érzelmi hőfokon égve azonosulni a felmenők élményeiből táplálkozó vagy meditatív elképzelésből fakadó belső képi benyomásokkal”.

Valóban, azok a magyar kortárs művészek, akik (más

polgárokhoz hasonlóan) a történelmi események tudatos elhallgattatásának elmúlt évtizedeiben nőttek fel, szinte közönyössé váltak a régmúlt idők eseményei iránt, vagy éppen igyekeztek – saját ismert családi történeteik ellenére – mélyen elfeledtetni személyes élményeiket. Ezzel a felkéréssel lehetőségük nyílt az évtizedes távolságból előkerült élmények katarziséval legalább mai emlékképeiket megalkotni. Egy-egy ilyen művészeti vállalkozás sokféle további hatást is kivált. Kókay Krisztina utólagos értékelése szerint ennek a kiállításnak több olyan árnyalata is megtapasztalható volt, amelyeket – ő is alkotó lévén – érzékeny megértéssel és tanulságul jegyzett meg. A művész fantáziája sem áll le egy-egy mű befejezése-

kor, sőt, éppen a dolgok továbbgondolására, variációkra, esetleg újabb alkotásokra készíti. Kókay Krisztina olyan művészeket is felkért, akik nem tagjai a Magyar Művészeti Akadémiának, vagy a fiatalabb korosztályhoz tartoznak, és olyanokat is, akik ritkán vagy alig szerepelnek a szokásos fővárosi forgatagban, illetve természetesen nem ragaszkodott a hagyományos „iparművészeti” kategorizáláshoz sem. Több festő- és szobrászművész küldte el szívesen a felkérésére a munkáit – így a ritka személyes szellemi, illetve emberi találkozások további ajándékával maguk a művészek is gazdagították egymást. Többen voltak hálásak azért, hogy az évtizedek óta bennük szunnyadt

„adósságérzetet” most kiadhatták magukból a magalkotott művükön keresztül. Mint például az egyik festőművész, aki azt a szomszédjától hallott történetet festette meg „végre”, amikor az hősiesen kihozta a golyózáporból a sebesült katonatársát. Az egyik szobrász az édesapja írásait előkeresve, ezt a kiállítási felkérést egyfajta „feloldozásnak” tekintette, mintegy emlékművet alkotván a család hőseinek. A szembesülés és a szembesítés a közönyösséggel, a titkok napvilágra hozása, mind egy-egy felkiáltójellé, tiltakozássá válhatnak a háború értelmetlenségével szemben. A tágas kiállítóteremben a megnyitó közönsége tanúja lehetett egy szép szimbolikus eseménynek is, amikor előlépett Kókay Krisztina egy rég nem látott volt osztálytársa, akinek a nagyapja, Tscheik Ernő Elemér egykori rajztanár és festő együtt raboskodott Gyóni Gézával a szibériai krasznojarszki fogolytáborban – erről a korábban említett veszprémi konferencián Toldi Éva irodalomtanár és újságíró adott elő. Tscheik a raboskodás alatt egy portrét is rajzolt a költőről, Kókay Krisztina egy különleges papírra nyomtatta ezt az egyébként a Gyóni-verseskötetekben is látható portrét, a lapra az unoka, Torkos Ildikó pár üdvözlő szót írt, és mintegy köszöntésül átadta a költő *Csak egy éjszakára...* című versét elszavaló Horányi László színésznek. Így vált ez a gesztus generációk és művészeti alkotások, meghaltak és élők közötti, évtizedeket átívelő kapocsá.

A Nagy Háborúra emlékező, az esztergomi Szent Adalbert Központban rendezett kiállításon Bíró László tábori püspök beszédében azt mondta: „Ez a kiállítás emlékeztet. [...] Ez a kiállítás párbeszédre hív. [...] Ez a kiállítás a művészet különböző műfajaival, eszközeivel, formáival a közjó szolgálatára hív.”

Talán bizakodjunk nehéz időkben a művészet erejében.

DVORSZKY HEDVIG
művészettörténész

(„Mire a levelek lebulanak, katonáink bazatérnek!” I. világháborúra emlékező kiállítás. Szent Adalbert Központ, Esztergom, 2015. október 15. – november 22. – V. Prutkay Péter *A Nagy Háború, Hősök emlékére* című kiállítása. Kákonyi Asztrik Kortárs Galéria, Esztergom, 2015. október 15. – november 30.)

Kókay Krisztina:
Golyózápor Przemyslnél
/ Krisztina Kókay:
Drift of Bullets
at Przemysl
[2015] *festett vászon /*
printed canvas
[240x150 cm]

Terítéken a kortárs ékszer

Vági Flóra és Lőrincz Réka ékszerbemutatói
a budapesti Design Héten és a rigai Putti Művészeti Galériában

Vági Flóra:

**Perroquet – brass
(tányéron szervírozva) /**

Flóra Vági:

**Perroquet. Brooch
(served on a plate)**

[2015] *papír, pigment,
ezüst, acél, színezett,
montírozott, vegyes
technika / paper,
pigment, silver, steel,
coloured, mounted,
miscellaneous
techniques*
[10x4x2 cm]

Fotó: Vági Flóra

■ 2015 ősze bővelkedett kortársékszer-kiállításokban, ami örömmel töltötte el a terület szerelmeseit és tágabb érdeklődői körét. Ez annál is inkább örömdetes, mert az egyedi és kisszériás – iparművészek által jegyzett – kortárművészeti és designékszerekre szakosodott galériák jellemzően aligha egy-egy szezonális kiállítással szoktak jelentkezni. Ezzel szemben tavaly ősszel a budapesti Design Hét mondhatni standard ékszerkiállításai mellett novemberben új hagyomány indult útjára az Ékszerek Éjszakája keretében, mely az említett ékszer-szcéna tradicionális jelenlétét egy estére megsokszorozva több mint harminc helyszínnel és programmal várta az érdeklődőket. És akkor sorolhatnánk a karácsonyi tárlatokat is...

Mindezek mellett még nem említettük a terület hazai szereplőinek külföldi kiállításait. Nos, ezen sorból, e helyütt két művésztől szeretnék szólni, és

kiállításairól, melyek nemzetközi mércével is kiugró jelentőségűek.

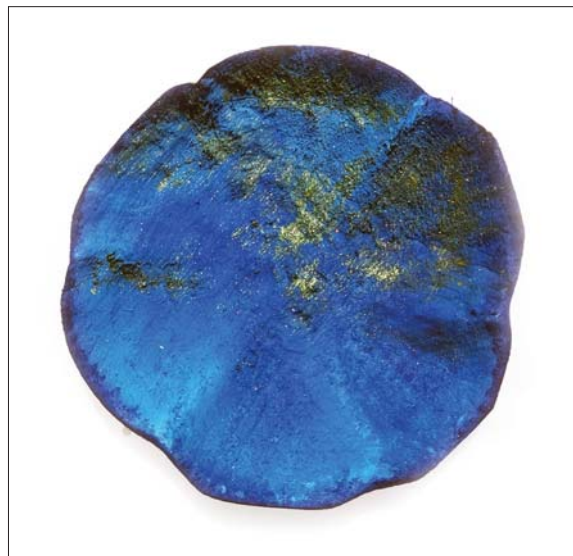
Vági Flóra designheti kiállítási meghívója a Déli pályaudvar I. vágányára szolt szeptember 24-én este hét órára. Igencsak rendhagyó helyszín egy ékszerkiállításra!

A vágányon kevés vagonos, rövid szerelvény állt; étkezőkocsijának felszállólépcsőjét az esteledő peronon vörös szőnyeg jelezte. Az előre regisztrált vendégek felszállva helyet foglaltak az egyszersmind modern, másfelől békebeli luxust árasztó, elegáns étkezőkocsi-enteriőr egyik megterített, fehér abroszos

Vági Flóra: Nenuphar bleu – brass /

Flóra Vági: Nenuphar Bleu. Brooch

[2015] *fa, pigment, ezüst, acél, faragott, festett, színezett,
montírozott / wood, pigment, silver, steel, carved, painted,
coloured, mounted* [Ø 7 x 2,5 cm]

Fotó: Vági Flóra

asztalánál. Kisvártatva az elegáns formaruhájú pincérek jóvoltából ingyenc falatkákkal teli tányérok kerültek az asztalokra, míg a poharakba választott italok töltődtek. Rövidesen divatbemutatót idéző ékszershow vette kezdetét: a pincérek az elegáns fehér tányérokon Vági Flóra ékszereit „szolgálták fel”, azaz vitték körbe az étkezőkocsi folyosóján a közönség (maximálisan 44 fő) csodálatára. A vendégek az asztalokon elhelyezett menüből követhették nyomon a bemutatót: *Entrée* címszó alatt elsőként egy-egy tányéron szervírozott gyűrűkkel vonultak fel a pincérek, meg-megállva, egy-egy asztalnak odamutatva az „ ingyenc fogást”, majd az *Aperitifek* sorában remekbe szabott brossok következtek hasonló rendszer szerint... *Piat Principaux* címszóval további brossok követték egymást, míg végül a *Dessertet* karkötők és nyakékek sora zárta. Az ékszerek enyhén szólva rendhagyó prezentálását az eddig rejtőzködő művész meghajló bevonulása zárta a közönség hálás tapsának kíséretében, akárcsak a divatbemutatók világában. A ’mindent a szemnek...’ show darabjait a szerelvény egy másik – kvázi szalonként működő – kocsijában továbbra is a tányérokra, immáron közletről is meg szemléltették, avagy fel is próbálhatták az érdeklődők, miközben a művésszel is mód nyílt az eszmecsereére. Briliánsan kitalált és koreografált prezentáció. Élmény a javából!

Az ékszerek anyaghasználata – döntően a fa és a papír (azaz könyv) –, illetve formavilága a megszokott, ami Vági Flóra védjegyeként egyedi, így könnyen azonosítható stílust jelöl. Am az ismerős stílusú darabok mellett számos újdonsággal találkoztunk. Az egyik a festés. A korábban jellemzően élénk, tiszta színekkel festett fa, illetve papír ékszerek ezúttal változatos új festésmódjaikkal és pigmenteszórásaikkal hol irizáló hatással, hol derengő aranyozással selymesen tárták fel színeiket a félhomályos enteriőrben. A másik a forma. A már ismert korábbi kifűrészelt sorozatok új darabokkal gazdagodtak. A technika természetéből fakadóan – ez egyébként a művész többi tárgytipusára is igaz – nemigen képzelhető el két egyforma darab. Persze színeikben is különböznek. Találhattunk ugyanakkor a japán tárgykultúrából ismerős letisztultságú darabokat is, melyek Vági Flóra organikusabb formavilágú tárgyai mellett szembeötlőek voltak. A papír anyagú brossok sorában újdonságként fedeztük fel a hajtincsre, avagy tubusból kinyomott (festék)pasztára emlékeztető darabokat. A szögletes elemekből képzett nyakékek esetében pedig a „szemek” térbeli kimozgatásával játszik a művész.

Vági Flóra:
Or et chocolat – bross /
Flóra Vági:
Or et Chocolat. Brooch
 [2015] *ébenfa,*
akrilfesték, 18 karátos
arany, acél, faragott,
festett, aranyozott,
montírozott / ebony,
acrylic paint, 18ct
gold, steel, carved,
gilded, mounted
 [6x4x2,5 cm]

Lőrincz Réka
és Vági Flóra
Laikmetigā pagātne –
Contemporary Past
című kiállítása (részlet)
/ View of Réka Lőrincz's
and Flóra Vági's
exhibition

Laikmetigā pagātne—
Contemporary Past
[Mākslas galerija
Putti / Art Gallery
Putti, Rīga, 2015]

Fotó: Girts Gierts

←

Vági Flóra:
Seanemone Rouge –
bross / Flóra Vági:
Seanemone Rouge.
Brooch
[2015]

*papír, hideg zománc,
pigment, ezüst, acél,
montírozott, vegyes
technika / paper,
cold enamel, pigment,
silver, steel, mounted,
miscellaneous
techniques*
[12x10x2 cm]

Miniatűr szoborpark – az asszociáció nem véletlen. Noha megszokott toposz az ékszerek viszonylatában szobrászati párhuzamokat vonni, ám e tárgyak esetében ez kiemelten igaz. (Az alkotó inspirációiról árulkodik, hogy jelenleg szobrász szakon folytat DLA-tanulmányokat a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán.)

Vági Flóra életútjában az ékszerészszakmai körökben per „Práter utca” néven ismert szakiskola (a Budapesti Szolgáltató és Kézművesipari Szakképző Iskola, ahol a többi között az ékszerkészítés ágait oktatták/oktatják) elvégzése után nemzetközi vándorévek következtek. Ez alatt az idő alatt az ötvösségéről híres mexikói város, Taxco, majd a firenzei Alchimia fogalomszámába menő művészeti egyeteme, végül a londoni Royal College of Art egyetem, azaz a világ, illetve Európa top művészeti iskolái jelentették a stációkat, ahonnan kellő tehetséggel és szorgalommal

viszonylag simán ível felfelé egy művész pályája. Ezt Vági Flóra nemzetközi karrierje is fényesen igazolja, fiatal kora dacára munkái a világ számos élvonalbeli galériájában és több közgyűjteményben megtalálhatók, munkáiért világszerte gyűjtők versengenek. Legnagyobb szerencsénkre az utóbbi három évben már idehaza is rendszeresen kiállít.

E kiállítás/ékszershows/performance – valljuk meg, nem könnyű a prezentálás műfajának meghatározása sem – egyben a helyszínül szolgáló frissen felújított, különleges vasúti szerelvény bemutatását, illetve promotálását is szolgálta; részt erre tekintettel még további három alkalommal ismétlődött meg a bemutató a további érdeklődők számára. A Continental Classic Express néven indult vállalkozás céges és baráti rendezvények, azaz exkluzív utazások számára kíván különleges élményt nyújtani, ahol a magas minőségű design minden részleten visszaköszön. A vállalkozás

fiatal vezetője kérte fel a művészt e rendhagyó ékszer-show megrendezésére. Igazán szerencsés helyzet, főképpen nekünk, művészetfogyasztóknak! Arról nem is beszélve, hogy sem hazai, sem nemzetközi viszonylatban nem tudok hasonlóan invenciózus helyszínválasztásról az ékszerműfaj prezentálása területén. E tekintetben tehát bizonyára történelmet írt e különös művészeti esemény.

Egy másik, ezúttal letterszági tárlatra is szeretném felhívni a figyelmet. A helyszín a rigai Putti Művészeti Galéria (Mákslas galerija Putti / Art Gallery Putti). A méretes (cca. 200 négyzetméter) belső kiállítóterrel rendelkező belvárosi kortárs művészeti galéria előszeretettel rendez ékszerkiállításokat, sőt mondhatni, ez az elsődleges profilja. A felső tízezerre pozicionált galéria megnyitóján hazánk rigai nagykövet asszonya, Müller Adrienn tartott nyitóbeszédet, s ahol miniszterek, nagykövetek, exállamelnök és más prominensek tolongtak, sztárolták művészeinket: Lőrincz Rékát és Vági Flórát... Ritka alkalom ez hazai művészeti és designkörökben.

A kultúrdiplomáciai beágyazottságú felkérés a rigai

Fotó: Talabér Géza

**Lőrincz Réka:
Ékszerkonzerv II. /
Réka Lőrincz:
Jewel Can, II**

[2015] *konzervdoboz, régi arany és ezüst ékszerek, gyémánt, smaragd, aranyozott, montírozott, ragasztott / can, old gold and silver jewels, diamond, emerald, gold-plated, mounted, glued* [3,5 x Ø 5 cm]

nagykövetségtől érkezett Lőrincz Rékához, aki a finisben szervezte be barátjánőjét... – ennyi elég is a műhelytitkokból.

A galérián belüli installációt egy, a galéria által delegált színházi díszlettervező álmodta és valósította meg művészeinkkel egyeztetve; a kiállított ékszerek különféle méretű és formájú sötétszürke kubusok látzólag esetlegesen térbe rendezett elemein kaptak helyet.

A nemzetközi kortársékszer-kiállítások világában ismerős szemlélők lépten-nyomon tapasztalhatják, hogy a művészek igyekeznek kerülni a hagyományos vitrinek világát. Ennek a kortárs művészetben gyökerező miértjeire most nem térnék ki, ám e jelenség jegyében mindkét most említett művészeti eseménynél találkozunk ennek különféle megnyilvánulásaival: így vagy úgy rendhagyó prezentálási módokkal.

A rigai tárlat anyagát Vági Flóra részéről – a hirtelesen jött beugrás okán – alapvetően a Design Héten debütált, fentebb említett tárgyak tették ki. Lőrincz Réka hónapok óta e kiállításra készült, így döntően vadonatúj tárgykollekcióval jelentkezett. Nem is akármilyen darabokkal! Az ékszerek mellett objekteteket is kiállított, mint ezt már többször is megtette az utóbbi

Fotó: Talabér Géza

**Lőrincz Réka: Let's go!
– brass / Réka Lőrincz:
Let's go! Brooch**

[2015] *régijáték-elem, gyöngy, ezüsttel montírozott, vegyes technika / readymade toy parts, pearl, silver mounted, miscellaneous techniques* [6x2,5x2,5 cm]

időben. Ékszerekkel foglalkozó művészettörténész-ként évek óta igyekszem figyelemmel kísérni Lőrincz Réka munkásságát, mely egyértelműen az art irányában alakul, noha korábban fémműves tervezőként végzett a MOME (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) mesterszakán. Ergo kézenfekvő lett volna, hogy

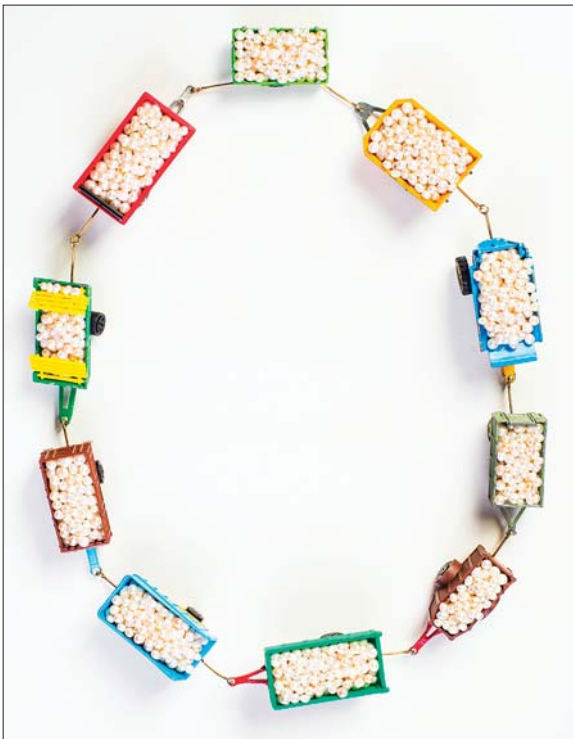
a design irányába fordulva, annak keretrendszerében hozza létre munkáit, miként ezt a legtöbb tette/teszik. Nem így tett, s mára elért nemzetközi sikerei őt igazolták. Ékszerei a pop-art legjobb hagyományait idézik, miközben ízig-vérig a mának szólnak, még hozzá erős társadalomkritikai éllel. Ugyanakkor

Lőrincz Réka:
Soda – objekt /
Réka Lőrincz:
Soda. Object
[2015]

*szódászifon, gyöngy,
vegyes technika,
magasság: 35 cm /
soda-water siphon,
pearl, miscellaneous
techniques,
height: 35 cm*

Fotó: Talabér Géza

karikatúraszerűen telve vannak bájjal és humorral, ami mindenkor derűre fakaszt. Tapasztalatból tudom, hogy amikor feleségem Lőrincz Réka ékszereit viseli, a kezdeti rácsodálkozást mindig mosoly követi környezetéről, s ez üdítően hat a gyakorta frusztráló hétköznapi szürkeségében.

Munkamódszerében különös éberséggel gyűjti tárgykultúránk különféle megszokott és visszaszárt tárgyait múltunkból és jelenünkből egyaránt, s ezek felhasználásával, eseti társításával bámulatos találékonysággal hozza létre munkáit. Egyfajta ma divatos recycling ez, de magas művészeti szinten. A hagyományos ötvös-, illetve fémművestechnikák gyakorta észrevétlenül bújnak meg az első látásra meglepő végeredményekben; nem ezek dominálják a tárgyakat, hanem a létrejövő mondanivaló, amely nélkül nincs Lőrincz Réka-tárgy. Az elmúlt években önálló stílust teremtett, mely unikális a hazai porondon, miként a nemzetköziben is egyedi stílust képvisel. Munkái után

nagy a kereslet hazai és nemzetközi gyűjtői körökben egyaránt. Lemérhető ez azon is, hogy évek óta számos külföldi galériában állít ki, s egyre inkább kezd felfigyelni rá a nemzetközi ékszer-szcéna. Művészi vénáját a már említett objektjei is illusztrálják, melyek ékszereihez hasonló stílusban fogannak: gyöngysugarat spriccelő szódászfifon, gyöngyszemekkel feltöltött húsdaráló, mely gyöngysorokat passzíroz ki magából... (az utóbbi ugyan a rigai kiállításra készült, de végül a budapesti Filter Galéria ötödik, jubileumi tárlatán kötött ki) – igencsak invenciózus, szinte a megszületésük pillanatában klasszikussá váló műtárgyak.

Laikmetīgā pagātne / Contemporary Past (Kortárs múlt) – a címválasztás, noha eltérő módon, ám mindkét művész munkáira igaz szimbolikus kategória. Vági Flóra kedvelt alapanyagait jellemzően régi könyvek és fadarabok jelentik, melyek neki köszönhetően új minőséggel lényegülnek művészetté az ékszerek jelen viselői számára. Lőrincz Réka ugyancsak új minőséggel, és persze jelentéssel ruházza fel a sokszor eredetileg eltérő funkciójú tárgyait, különféle kiindulási anyagait, melyek a keze nyomán műtárgyként hirdetnek új művészi ideát. A trafikok hajdani műanyag játékaiknak fragmentumaiból, Barbie-kellékekből, konzervdobozokból Swarovski kövekkel, gyöngyökkel, régi ékszerekkel és megannyi további invencióval át-lényegített műtárgyak jól illusztrálják a tárlat talaló címét.

A fentiekben két olyan alkotó kiállításairól szoltam, akik a jelenlegi hazai ékszer-szcéna művészei közül a legmesszebb jutottak a nemzetközi sikerek és elismertség terén, noha többen – jelesül Huber Kinga, Kecskés Orsolya, Stomfai Krisztina, Vékony Fanni – dolgoznak ezen már évek óta kitartóan, jól érzékeltetve, hogy mennyire rögs út is ez Európának erről a részéről. (...) A háttérokok feltárása ugyancsak megérne egy misét.

SIMONYI ISTVÁN
művészettörténész

(*Vági Flóra Vernissage en voyage – bijoux à la carte című kiállítása. Déli pályaudvar, I. vágány, Budapest, 2015. szeptember 24–27. – Lőrincz Réka és Vági Flóra Laikmetīgā pagātne / Contemporary Past című kiállítása. Mākslas galerija Putti, Riga, 2015. október 16–30.*)

Lőrincz Réka:
Pearl Truck – nyakék / Réka Lőrincz:
Pearl Truck. Necklace
[2015] *műanyag játékelemek, édesvízi gyöngy, réz, aranyozott, ragasztott, hosszúság: 38 cm / readymade plastic toy parts, pearl, gold-plated copper, glued, length: 38 cm*

Két Műhely

Kátai Mihály festőművész jubileumi tárlata a Duna Palotában

„Nekem utam van, nem művészetem. A műveim határjelző kilométerkövek és tájékoztató táblák, jelek, útmutatók, értelemben, érzelmi világokhoz szólnak, és nem a művészeti élet ilyen-olyan formáinak társai. Utam minden köve a végtelenbe vezet és onnan ered. Az út nem fejlődik, nem növekszik, csak van, él és élter” – vallja, üzeni nekünk a művész minden alkotása, legyen az olajkép, enkauszтика, tűzzománc vagy nyomtatott szöveg. Kátai Mihály művei olyan közegbe vezetnek be, amelyben a mai „steril”, mondhatjuk, városi világban élő, a természettel kapcsolatba alig kerülő ember ritkán vagy csak ábrándjaiban, álmaiban járhat. Ő maga „eltűnt” a kortárs művészeti közéletből, amikor az általa 1975-ben Kecskeméten megalapított Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelepet 13 év után elhagyta. Ennek oka az volt, hogy a *Vulcanus műhelye* címmel tervezett tematikus, mitológiai programja nem kapott támogatást. Egyéni látásmódja, sajátos művészi stílusa sok követőre talált. A zománctelep elhagyása után visszavonultan élt és dolgozott szentendrei – pismányi – otthonában. Elsősorban olajképeket festett.

Tudta, tudja, hogy az ő valósága, gondolatútja nem a képzőművészet általános, mai tendenciáihoz tartozik, hanem az az ősmélység, amelyre már csak kevesen kíváncsiak, és amelyet kevesen értenek, de az utóbbi időben érezhetően egyre többen újra keresnek.

A természettel közösen alkotva dolgozik, a természetszellemek üzeneteit közvetíti, amikor a kertjében élő növények formáiban a faunok, nimfák, sárkányok alakjait fedezi föl, a Kárpát-medence tájait népesíti be tündértáncsal, mocsárlakó kétéltűekkel, alföldi állatokkal. Alkotásaiban szakrális üzeneteiket megtartva elevenednek meg azok az ősi motívumok, amelyeket egész életén át kutatott, és amelyekből építkezett. A magyar népművészet tárgyain, épületein, kultúrájában megjelenő motívumok, az etruszk kutatóútja, olaszországi utazásai során megtalált ábrák, a spanyol, katalán rajzok, melyek a dunántúli tükrösök világát idézik... valamennyien egymás analógiáiként sora-

koznak, annak bizonyosságául, hogy a kozmikus kollektív tudattalan rendje működteti világunkat.

Hosszú hallgatás után, 2009-ben egri kötődése miatt az Egri Kulturális és Művészeti Központ (EKMK) Templom Galériájában tárta a közönség elé közel száz alkotását. A kiállítás anyagáról *Napkapu* címmel könyv is készült.

Az intézménnyel azóta sem szakadt meg a kapcsolata, 2009-től az EKMK által szervezett zománctelepek és év közben a zománcműhely művészeti vezetője, valamint a zománcművészeti biennálék kurátora, művészeti tanácsadó. Munkássága tematikus progra-

Fotó: Balogh Balázs

→
Kátai Mihály:
Prehisztórikus motívum
/ Mihály Kátai:
Prehistoric Motif
é. n., vörösréz, festett
zománc / n. d., copper,
painted enamel
[30x20 cm]

Fotó: Vahli Ottó

→
Káta Mihály:
Sarokszekrény népmesei motívumokkal /
Mihály Káta:
Corner cupboard
with folk-tale motifs
é. n., gőzölt bükk,
faragás, zománcozott
és domborított rézlap
borítás / n. d., steamed
beechwood, engraving,
enamelled, embossed
copper plate covering
 [210x65x50 cm]

Káta Mihály:
Ninivei vásár /
Mihály Káta:
Nineveh Fair
é. n., olaj, vászon /
n. d., oil, canvas
 [215x190 cm]

↑
Kátai Mihály:
Napköszöntő /
Mihály Kátai:
Welcome to the Sun
é. n., olaj, falemez /
n. d., oil, wooden plate
 [90x40 cm]

mokra épül, így a 2016-os biennáléra érkező alkotások vizeink – tavaink, forrásaink, kútjaink legendáinak, meséinek ihletésében készülnek. Ez a törekvése párhuzamos a természetvédelem világszerte rendkívül fontos, vizekhez kapcsolódó programjával.

Az itt folytatott munkája nyomán és az ornamentikakutatás során összegyűjtött anyagainak feldolgozásával könyvet jelentetett meg „Éltedhez térítő kézműves gondolat” címmel.

Jelenleg három kötetben dolgozza fel olaszországi kutatásait és élményeit *Etruszk sugallatok* címmel. 2014-ben jelent meg az első kötet, a *Dél kapuja*, a má-

sodik kötetnek pedig a *Természetszellemek* címet adta. A könyv gondolatképeiben nem művészeti stílusát, hanem identitástudatának alakulását, a prehisztori-kum felé fordulását fogalmazza meg.

A múlt örökségének feltámasztásához a varázsigét az álmában elhangzott titkos értelmű szöfűzér: „Az út csak visszafelé vezet előre” jelölte ki számára, ez vezeti kezét, szívét és lelkét, amikor rajzol, fest, ír, vagy a tűz szellemét segítségül hívva zománcba égeti gondolatképeit. Ezért nem ír műveire évszámot, nem a kronológia, a kronoszi idő mutatja művészeti útját, hanem az élő, a végtelen időben alkot.

Állandó megújulását mutatja kerek, 80. születésnapjához kapcsolódó két jubileumi kiállítása két szakrális városunkban. Az egyik Eger, ahol gyermekkorát és iskolás éveit töltötte, és most is dolgozik, a másik Budapest, ahol művészi tanulmányait folytatta, ahol sokáig élt és alkotott.

A budapesti kiállításon a tér adottságaihoz alkalmazkodva az egyik teremben a fémművesműhely „termékei” voltak láthatók, az általa feltámasztott tűzzománceljárások sajátos, csak a művészre jellemző formában. A tűzzománc képek mellett helyet kaptak zománcdíszes fémformákkal borított faliszekrényei és egyéb tárgyai, kisplasztikái is, melyek tűzzománc elemeket is hordoznak.

A nagyobb teremben festményei sorakoztak.

Kátai Mihály feldolgozza a mesékben, ősi mítoszokban megjelenő szimbólumokat, a természet elemeit átható elemi szellemek világát, alkotásaiban semmi nem személytelen, minden egyedi. Arcképeket készít a tengerről, az építményekről is, ezeket nem nevezhetjük tájképeknek, hiszen hiányoznak belőlük a tájképfestészet rendező elvei. Minden természeti elemmel párbeszédet folytat, mint a mesék hősei, akik nemcsak a sárkánnyal, az életfával, de a széllel, a forrással és a felhőkkel is beszélnek. Előlénynek tekintik a Napot, a Holdat, a csillagokat és a kösziklátat is. A kiállításon a művész bemutatta ezt irodalmi formában is, merített papírra kézzel írt néhány kódexlapját, amelyeknek összefoglaló neve: *Szkylla-kódex*.

A másik, szintén feldolgozott témakörben a magyar Alföld világából indul ki, annak ma is itt-ott fellelhető, sőt megújuló ősi motívumait jeleníti meg. A *Tisia*

Kátai Mihály:
Az én Velencém /
Mihály Kátai:
My Venice
é. n., olaj, vászon /
n. d., oil, canvas
 [120x165 cm]

című festménye, ami a Kárpát-medence összevont arcképe, nem látványszerű, szinte a terepasztal formavilágával rokon megjelenésű, részleteiben a növény- és állatvilág képviselői mellett a természetszellemek, nimfák, faunok, sellők is jelen vannak, látható rajta az olasz föld távoli darabja, Szicília és messze, Afrika szikláit is – mindez a tengerből emelkedik ki. Nem tudományosan hiteles földrajzi kép ez, hanem álomszerű, de részleteikben sokszor hiteles természeti lények és formák jelennek meg rajta.

Ha Kátai Mihály figuráinak szemébe nézünk, eleven beszélgetőtársainkká válnak. Megszólítanak, először csak érezzük gondolataikat, majd bennünk is gon-

dolat születik. Beszélgetni kezdünk velük, egyikük simogatja lelkünk, másikuk perlekedik, a harmadik haragra gerjeszt, kérdez, üzen, mosolyog... de nem hagy minket reakció nélkül.

Képeinek üzenete azonos Kalkuttai Boldog Teréz *Himnusz az élethez*-soraival, ahogy ezt Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke megnyitóbeszédében idézte, az utolsó sort kiemelve: „Az Élet élet – éljed!”

KOVÁCS KATALIN
 művészeti menedzser, az EKMK igazgatója

(Kátai Mihály Két Műhely című kiállítása. Duna Palota, Budapest, 2015. november 25. – december 20.)

Pindar pandától Pöttyös Panniig

F. Györffy Anna (1915–2006) grafikusművész centenáriumi kiállítása
a Petőfi Irodalmi Múzeumban

F. Györffy Anna:
Címlapterv
Varga Katalin
Mosó Masa mosodája
című könyvéhez /
Anna F. Györffy:
Title page design for
Katalin Varga's book
Washing Masa's
Laundry
[1968] papír, vegyes
technika / paper,
miscellaneous
techniques

■ A hazai gyermekkönyv-illusztráció, ami a helyzetét és megítélését illeti, sajnos még mindig nem foglalta el az őt megillető helyet a vizuális művészetek műfajai között. A problémát többek között Révész Emese írásaiból is ismerhetjük: „a hazai történeti háttérkutatások, az azokhoz nélkülözhetetlen adatbázisok éppúgy hiányoznak, mint az elemzésekhez elengedhetetlen korszerű fogalomkészlet”, ami pedig a műfaj megítélését illeti, kérdés, hogy „vajon része-e a kortárs művészetnek a gyermekkönyv-illusztráció?”¹ A hazai illusztrátorok, köztük F. Györffy Anna példájából és munkáinak évtizedes tanulságából kiindulva megállapíthatjuk, hogy a műfaj sokkal több figyelmet érdemelne. Ehhez azonban elengedhetetlen a szakma szoros együttműködése a gyermekkönyv-illusztráció és gyermekkönyvkiadás nemzeti fórumaival, a rendszeres jelenlét a Pozsonyi Illusztrációs Biennálén vagy a Frankfurti Könyvvásáron. Ilyen szakmai együttműködés ígéretes nyitánya volt Magyarország díszvendégként való részvétele a 2006-os Bolognai Nemzetközi Illusztrációs Kiállítás és Gyermekkönyvvásáron.² Ugyanígy

→
F. Györffy Anna:
Grafikai terv
Varga Katalin Mosó
Masa mosodája
című könyvéhez /
Anna F. Györffy:
Graphic design for
Katalin Varga's book
Washing Masa's
Laundry
[1968] papír, vegyes
technika / paper,
miscellaneous
techniques

fontos a kortárs külföldi illusztrátorok munkáinak bemutatása hazai múzeumokban – akár magyar kollégákkal párhuzamba helyezve, mint a Petőfi Irodalmi Múzeum 2013-as észt–magyar illusztrációs kiállításán.³ E tendencia folytatásaként tekinthetünk a 2013-ban Bolognában a zsűri illusztrációs fődíjával jutalmazott Satoe Tone 2015-ös kamarakiállítására a biatorbágyi Faluházban, majd a Marczibányi Téri Művelődési Központban vagy az *Illusztrátorok Olimpiája* című, a Pozsonyi Illusztrációs Biennále elmúlt fél évszázadának díjazott műveit bemutató tárlatra az Országos Idegennyelvű Könyvtárban – az előbbi ideiglenesen azt a fájó hiányt is ellensúlyozta, hogy Tone művei közül mind ez ideig csak egy ért meg magyar

kiadást.⁴ Ami a hazai szervezeteket illeti, ha nem is gyerek-, de kamaszcipőben járnak még; itt mindenképpen említendő a gyermekkönyvekre specializálódott kiadók, amelyek egyre nagyobb számban képviselik értékeiket a hazai piacon. Régen a Móra Könyvkiadó neve forrt össze a minőségi gyermekirodalommal, szerepét mára a nívós gyermekkönyvek terjesztését hitvallásuknak tekintő gyermekkönyvkiadók vették át: a Pozsonyi Pagony, a Csimoto, a Két Egér – s még sorolhatnánk. Mindezek ellenére kevés saját intézménye van itthon a gyermekkönyveknek, és zömmel azok sem elsősorban az illusztrációra szakosodtak – bár a műfaj szerencsére egyre számottevőbb szerepet kap.

Mindezek fényében különösen fontos és jelentős a *Mosó Masa és barátai* című, F. Györffy Anna grafikai munkásságát bemutató kiállítás, amelynek apropója a művész születésének centenáriuma. Az újabb és újabb kiadásoknak köszönhetően több generáció csaknem minden tagjának kezében megfordultak az óvodás Pöttös Panni kalandjait bemutató mesekönyvek, és sokan Mosó Masa segítségével tanulták a magyar helyesírást. Mégis – noha e könyvek képi világa mindenki számára ismerős – kevesen tudnák megmondani, kinek a rajzai keltették életre ezeket a kedves gyerekkori történeteket.

A kiállítás kurátora Farkas Judit Antónia irodalomtörténész, a grafikai arculat Farkas Anna grafikusművész munkáját dicséri – mindketten a művész unokái. A tárlat belsőépítészeti kialakítását Batisz Miklós végezte. A kiállítás F. Györffy Anna grafikai munkásságát átfogóan mutatja be, bepillantást engedve a kezdeti időszak munkáiba is, így a Kolozsvár melletti szucsági gyermekkor vizuális élményei ihlette, népművészeti motívumokban gazdag korai rajzokba és textiltervekbe. Az alkotó magyar népművészeti kötődése később is feltűnik, például a Grimm-mesékhez készített diafilmjein, ahol Hamupipőke konyhája is virágdíszes parasztbútorokkal van berendezve, vagy egyedi papírból készült játékbútorainak motívumain. Bepillantathatunk a holland inspiráció forrásaiba is, nemcsak a művész gyermekkori könyvének, az A. Broeckman-Klinkhamer és F. Langelier által illusztrált *Bont Allerlei*-nek⁵ bemutatásával, hanem a Rotter-

damban töltött idő élményeiből táplálkozó, holland népviseletet megidéző saját jelmezterv által is. Az Iparrajziskolában készült modellrajzok, az 1935 és 1945 között a Goldberger textilgyárban töltött időszak munkái éppúgy megtekinthetők, mint a művész ékszer-, porcelán- vagy csempetervei. A mesekönyv-illusztrációk egyfajta kiindulópontjaként tekinthető, a londoni állatkert megbízására a Pindar nevű kőlyökpanda születése alkalmából készített képeslaptervek is szerepelnek a kiállításon. F. Györffy Anna számos szovjet-oros szerző meséihez is készített illusztrációt a hatvanas, hetvenes években. Így láthatunk eredeti rajzot Vera Csaplina *A csintalan majmocskájához*, Lju-

F. Györffy Anna:
Előéletrév
Varga Katalin Mosó
Masa mosodája című
könyvéhez / Anna F.
Györffy: Endpaper
design for Katalin
Varga's book Washing
Masa's Laundry
 [1968] *papír; vegyes*
technika / paper;
miscellaneous
techniques

bov Voronkova *Varázspartjához* vagy Jurij Jakovlev *Megyek az orrszarvú után* című meséjéhez. Külön fejezetet szenteltek a rendezők a Pöttyös Panni-könyveknek, ahol feltűnnek a kötetek mellékleteiként készült társasjáték vagy öltöztetőbaba tervei is. Megle-

**F. Györfly Anna: Iparrajziskolai jelmeztérvek /
Anna F. Györfly: Costume designs. Works at the Secondary
Vocational Drawing School**

[1933–1935] *papír, ceruza, akvarell /
paper, pencil, watercolour*

petés lehet a nézők számára az eredetileg rózsaszín kockás kötényt viselő Mosó Masa a könyv legelső címlaptervén. Ezután a diafilmek következnek, köztük is kiemelendő a művész saját meséjéhez készített és először 1963-ban megjelent *Óvoda az őserdőben*; az eredeti verzió szerint Bumba néni, a későbbi kiadásokban már Mami óvodájában töltik napjaikat az őserdő lakói.

A kiállítás kincsei a művész hagyatékából származó személyes tárgyak és levelek. Így feltűnik a szentendrei otthon tárgyai közt az a kisszék, amin még a művész unokái is ültek, és amelyet a könyvek rajzain a mesék állatfigurái közt is számos alkalommal láthatunk. Megtekinthetők a gyerekeinek papírból készített egyedi játékok és bababútorok, a kis családtagjainak írt és mesekönyvbe illő személyes rajzokkal ellátott levelek, vagy a férjének készített mókás leporelló. Saját rajzaival illusztrált levelet már a művész gyermekkorából is látunk, amit a rotterdami évek alatt küldött családjának, és amely már előrevetítette az egész pályája során átvélő kedves játékoságát és humorát.

A felnőtt- és gyermekközönség számára egyaránt készültek kísérő programok a kiállításához. Az óvodásiskolás csoportok múzeumpedagógiai foglalkozásainak része egy hagyományos diavetítés és mesemondás F. Györfly Anna diafilmjeiből, a szüleikkel ellátogatott gyerekek számára pedig játékos kiállításvezető feladatlap is készült. A felnőttközönségnek a művész unokái tartanak személyes hangú tárlatvezetést, amely során

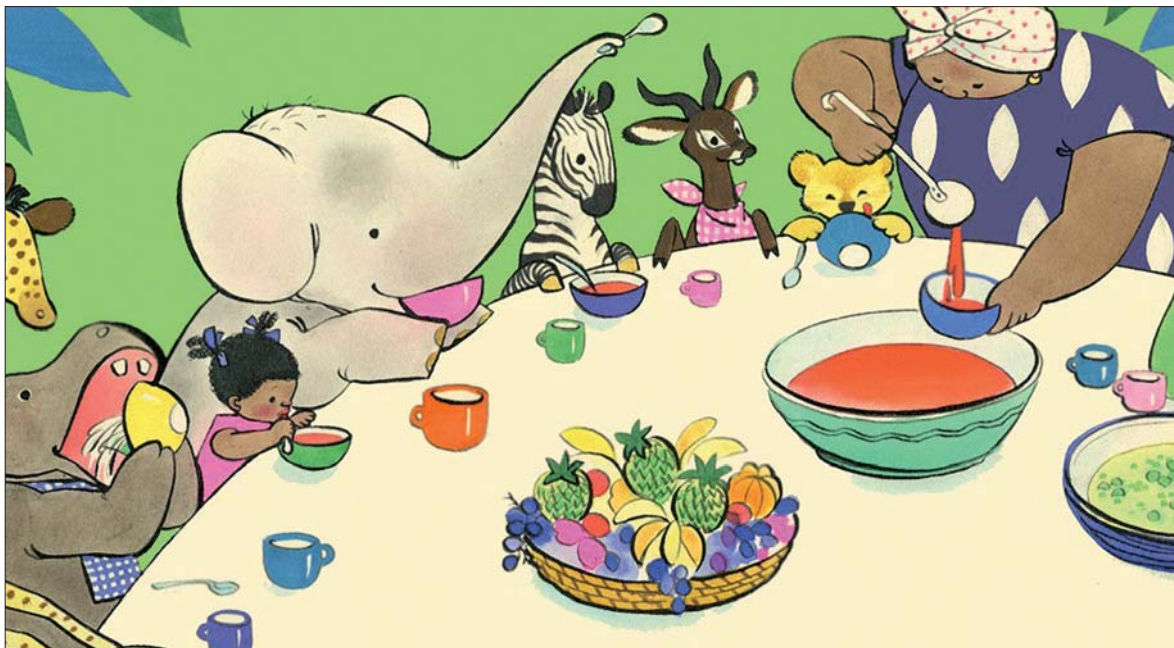
megelevenednek egy szó szerint mesés gyermekkor részletei. Kurátori és tervezői munkájuk eredményeként pedig hamarosan megjelenik majd a kiállítás katalógusa is.

MARGITTAI ZSUZSA
művészettörténész

(F. Györfly Anna *Mosó Masa és barátai című centenáriumi kiállítása. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2015. november 9. – 2016. április 30.*)

Jegyzetek

1. Révész Emese: Piroska Kiberádiában. A kortárs gyermek-könyv-illusztráció új útjai. *Műértő*, 2014. január–február, 13.
2. Bővebben lásd P. Szabó Ernő: Magyarország nyitott könyv. Illusztrátorok kiállítása a bolognai gyermekkönyvvásár díszvendégeként. *Magyar Iparművészet*, 2006/3, 44–50.
3. Bővebben lásd Wittmann Ildikó: A Lila királylánytól Valaki Senkilányáig. Mese itt, mese ott – magyar és észt gyermek-könyv-illusztrátorok kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban. *Magyar Iparművészet*, 2013/10, 7–12.
4. 2014-ben jelent meg a Kisgombos Könyvek gondozásában *Pipó utazása* címmel. Satoe Tone a Japán Alapítvány fő támogatásával, a Kisgombos Kiadó és a Biatorbágy Közművelődésért Alapítvány meghívására ellátogatott Magyarországra.
5. A kötet szerzője Paulina Jacoba Cohen-de Vries.

F. Györfly Anna:
Illusztráció az
Óvoda az őserdőben
című diafilmhez
(Magyar Diafilmgyártó
Vállalat, Budapest,
1963) /
Anna F. Györfly:
Illustration for the slide
film **Nursery in the
Jungle** (Hungarian Slide
Film Manufacturing
Company, Budapest,
1963)

Art deco – Budapest–Sanghaj

→ **Hudec László:**
Park Hotel, Sanghaj /
László Hudec:
Park Hotel, Shanghai
[1934]

2015 novemberében különleges eseménysorozatnak volt a helyszíne Kína egyik legizgalmasabb metropolisza, Sanghaj. Az 1991-ben, Miami-ban alapított és mára valóban világszervezetté váló International Coalition of Art Deco Societies (ICADS) kétvétenként rendezi meg konferencia-előadások, városismereti séták és látványos gálavacsorák közepette zajló világkongresszusait olyan nagyvárosokban, amelyek az art deco stílusköréhez sorolható, számottevő építészeti emlékekkel büszkélkedhetnek. A szervezet küldetése, hogy hangsúlyozza az art deco stílus nemzetközi jelentőségét, feltérképezze, felmérje annak emlékeit, biztatva ezzel a hivatalos műemlékvédelem és a magánszféra képviselőit az értékmegőrzésre, az ebben rejlő turisztikai és gazdasági lehetőségek szem előtt tartásával.

Havanna után, a 13. World Congress-t befogadó Sanghaj nem véletlenül került az ICADS érdeklődésének középpontjába. Az ópiumháborúkat követő kényszerű nyitás után Sanghaj a századelőre a legdinamikusabban fejlődő kínai kereskedővárossá lett, ahol az egyre-másra terebélyesedő európai és amerikai kolóniák – hozva magukkal a divatos ízlést és hozzá a tőkét – a helyi kulturális hagyományoktól merőben különböző, egészen magas színvonalú, nyugatias épített környezetet alakítottak ki. Ebben vitathatatlanul jelentős szerepe volt a magyar-szlovák származású Hudec László (1893–1958) hihetetlenül kiterjedt, gyakorlatilag teljes egészében Sanghajhoz kötődő építészeti tevékenységének is. Hudec 1918-ban, az orosz hadifogságból megszökve jutott el Sanghajba, ahol hamar egy brit építész alkalmazásába került, majd 1925-től önálló irodát vezetett. Életműve lenyűgöző: több mint száz alkotása született a húszas, harmincas években, és ebből több mint hatvan még ma is áll. Respektusa a kínai építészeti történetében valóban meggyőző. Az ő személye adta a lehetőséget, hogy Magyarország is csatlakozhasson a sanghaji art deco kongresszus eseményeihez.

A Hudec hagyatékát gondozó és feldolgozó, mun-

Fotó: Kovács Dániel

kasságát különböző kiállításokkal, kiadványokkal és egyéb projekkel a nemzetközi szinten is nyilvánossá és népszerűvé tevő Hudec Kulturális Alapítvány kurátorának, Csejdy Virágnak a kezdeményezésére és irányításával Magyarország egy kísérő rendezvénnyel járult hozzá a World Congress programsorozatához. A kétnapos konferencia az alapítvány és Magyarország Sanghaji Főkonzulátusa, illetve a kulturális kapcsolatokért felelős Szentmártoni Livia kulturális konzul példaértékű együttműködése és munkája nyomán jött létre – a Nemzeti Kulturális Alap és a Külgazdasági és Külügyminisztérium anyagi hozzájárulásával.

Hudec László:
Green House, Sanghaj /
László Hudec:
Green House, Shanghai
 [1938]
felújítás: 2010–2014 /
Restoration:
 2010–2014

Jing'an templom
 a Nanjing Road-on,
 a buddhista építészet
 sanghaji szimbóluma,
 a háttérben felhő-
 karcolóval, Sanghaj,
 2015 / **The Jing'an**
Temple on Nanjing
Road, the symbol
of Buddhist architec-
ture
in Shanghai,
with skyscrapers
in the background.
Shanghai, 2015

A konferenciának otthont adó épület már önmagában ínyencség volt az eseményen részt vevőknek. A belvárosi villaépület, az úgynevezett Green House (Zöld Ház) Hudec egyik legszebb modern háza, amelyet egy kínai iparmágnás, D. V. Woo (magyar népszerű átírással: Vu) és családja számára 1935-ben tervezett, s melynek elkészültéről még a neves magyar szaklap, a *Tér és Forma* is beszámolt 1939. évi 4. számában (53–58. o.). Az elmúlt néhány évben mintaszerűen, kívül-belül felújított és rekonstruált épület ma a Shanghai Urban Planning and Design Research Institute (SUPDRI) használatában van. A konferencia szervezői komoly fegyverténynek könyvelhették el, hogy az egyébként vaskalapos szigorral kezelt reprezentatív épület gazdáit sikerült megnyerni a konferencia befogadására. Az *Art deco – Budapest–Sanghaj* címmel zajló konferencia kínai előadói között szerepelt Xi Wenqin (Hszi Ven-csin), a SUPDRI igazgatója, aki a Green House rekonstrukciójának izgalmas folyamatát mutatta be. Michelle Qiao (Csiao) újságíró és Hudec-kutató, a *Shanghai Daily* munkatársa és Hua Xiahong (Hszia-hung) építész, a Tongji (Tung-

Hudec László:
A Green House
fogadótere, Sanghaj /
László Hudec:
The reception hall
of the Green House,
Shanghai

csi) Egyetem professzora elsősorban a Sanghaj városképét meghatározóan alakító Hudec szerepéről beszélt. Hudec személyiségéről, családi háttéréről, személyes és szakmai kapcsolatairól adott elő Csejdy Virág is, a projekt egyik fő szervezője. A további előadók, Kovács Dániel művészettörténész, a Kortárs Építészeti Központ munkatársa, valamint e sorok írója a közép-európai art deco sajátos jelenségeire, kiemelkedő hazai alkotóira és alkotásaira koncentrálnak, irányították a közönség érdeklődését a magyar art deco nemzetközi mércével mérve is figyelemre méltó eredményeire. Az előadások sorában fontos szerepet kapott Tar Juditnak, a Falk Art Fórum alapító tagjának bemutatója, amelyben a budapesti régiségkereskedelem lehetőségeit tárta fel az érdeklődőknek, gyűjtőknek, üzletembereknek.

Sanghaj különös város: a pazarló luxus elegyedik az európai szemmel nehezen befogadható kisszerű és szegényes giccsel. De az igény a kulturális körök és

→
**Nanjing Road –
 Sanghaj esti fényei,
 2015 / Nanjing
 Road— Evening lights
 of Shanghai, 2015**

lehetőségek tágitására határozottan érzékelhető. A konferenciák az ismeretszerzésen túl mindig jó alkalmat szolgáltatnak a kapcsolatteremtésre, meglévő ismeretségek felfrissítésére, együttműködések kibontakoztatására, diplomáciai kapcsolatok erősítésére. Már most látszik ennek az eseménynek a hozadéka: a konferenciát követő hetekben több kínai szakember, aki részt vett a Green House-béli előadásokon, látogatást tett Magyarországon keresve az intézményes továbblépés, a közös programok lehetőségét. És meggyőző érvként hatott a World Congress szervezői számára is annak indoklására, hogy a közeli jövőben – talán már 2019-ben, sok év után újra Európában – Budapest legyen a helyszíne egy hasonló, nagyszabású és rangos kongresszusnak.

HORÁNYI ÉVA
 művészettörténész,
 az Iparművészeti Múzeum főmuzeológusa

A Képeslevelezőlap-gyűjtők Országos Egyesületének negyedszázada

■ Témája határtalan, formája változatos, gyártása tömeges. A képes levelezőlapról van szó, amely fénykorában, a 20. század első másfél évtizedében csak-

nem olyan népszerű volt – igaz, kis túlzással –, mint manapság a mobiltelefon. A képes levelezőlap születésének évét 1870-re datálják. 1970-ben nagyszabású kiállításon emlékeztek az esemény centenáriumára Budapesten is. A képes levelezőlap világszerte nagy és gyors „karriert” futott be. Írásunkban a hazai térhódítására emlékezünk a Képeslevelezőlap-gyűjtők Országos Egyesülete megalakulásának negyedszázada alkalmából.

A képeslapok gyors elterjedése olcsóságuk és újszerűségük mellett szoros kapcsolatban állt az utazással, üdüléssel. „A kapitalizálódás elsősorban a kispolgári és középrétegek számára gyorsította meg a világ megismerésének igényét, illetve felkeltette és részben kielégíthetővé is tette az erre irányuló igényt” – írja *A képes levelezőlap története* című monográfiájában Petercsák Tivadar. Az első, nagy számban készült képeslapok leginkább a népszerű felyidéki gyógyfürdőkről készültek (Pöstyén, Bártfa). Am a városképek mellett rövidesen szinte minden ma is létező téma megjelenik: üdvözletek, jókívánások, reklámok, fontos történelmi, politikai és aktuális események, világháború, híres emberek portréi, színház-, film- és sportvilág közismert személyiségei, művészi reprodukciók, nagy rendezvények, humoros jelenetek, csacschaságok egyaránt. Ahogy a bélyegeken, úgy a képeslapokon is rendszeresen ábrázolták a fontosabb sporteseményeket is. És talán nem meglepő, hogy a megszállott gyűjtők birtokában igencsak ámulásra készítő technikával készült képes levelezőlapokat lehet találni. A képes levelezőlapok is kordokumentumok. Az üdülőknak, nyaralóknak, kirándulóknak szinte kötelező volt ismerőseiknek, barátaiknak üdvözlőlapokat küldeni, amiket a családi képeslapbumban helyeztek el, szinte közszemlére téve, hogy a vendégek meg is csodálhassák azokat.

A képes levelezőlap a személyes kapcsolattartáson túl fontos szerepet töltött be az ismeretterjesztésben is. A város- és falufotók ma is nélkülözhetetlen forrá-

Repró: Gál Zoltán

←
Újévi képes levelezőlap / New Year card
[1904]
papír, litográfia
(Pittmann-né Mikó Ildikó gyűjteménye) /
paper, lithography
(Collection of Mrs Ildikó Pittmann Mikó)
[13,5x7 cm]

Repré: Gál Zoltán

Képes levelezőlap / Picture postcard

[1902] papír, litográfia (Gál József tulajdona) /
paper, lithography (Collection of József Gál) [13,6x9 cm]

sai a helytörténetnek, kitüntetetten az építészettörténetnek. A millennium évében például Budapestről tizenkét, 1910 körül harminc-, az 1924–1928 közötti években pedig a régi Budapestről hatvandarabos sorozat jelent meg. Az 1938-as budapesti eucharisztikus kongresszus alkalmából 230 ezer példányban tizenkét lapos, 150 ezer példányban pedig tizenhét lapos sorozat jelent meg. 1940-ben Horváth Jenő rajzaival szerény kivitelű, oktatást szolgáló sorozatokat adott ki a Magyar Nemzeti Szövetség, *Magyar élet a magyar földön, A történelem lapjaiból* (A honfoglalástól Mátyás királyig, Mohácstól Trianonig), *Képeslapok betűország-ból* címmel. A neves grafikus, festőművész és litográfus, Helbing Ferenc (1870–1958) pedig a magyar mondavilágot rajzolta meg hét lapon. A felsoroltak csak példák arra a változatosságra és gazdagságra, amely – a bélyegekhez hasonlóan – az ismeretek bővítését ugyanúgy szolgálta, mint az esztétikumot.

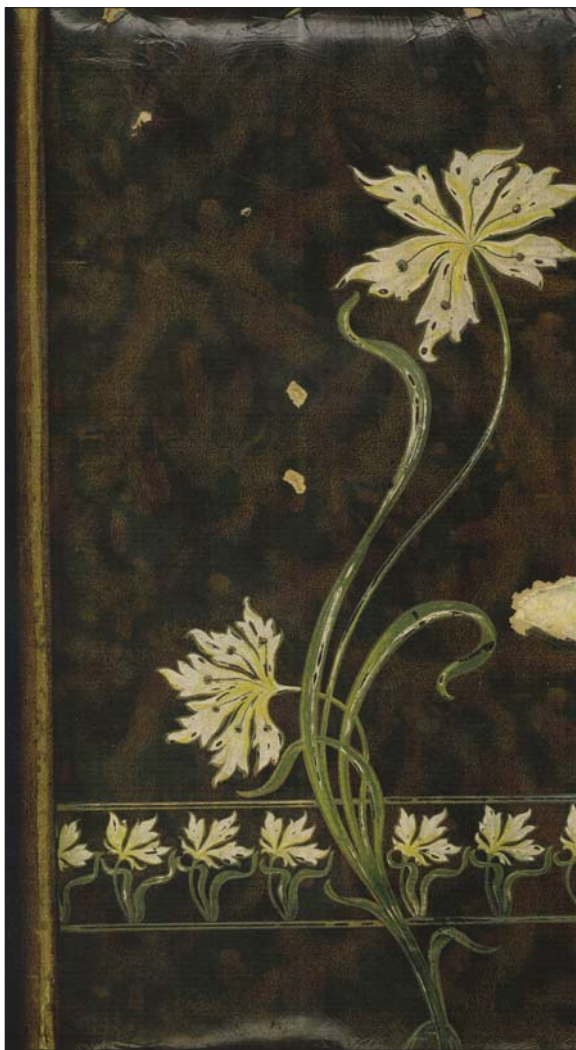
A képeslapok világhódító népszerűségének első számú megteremtője és terjesztője a posta volt és maradt máig. Kiadók alakultak nagy példányszámú képeslapok megjelenítésére, de kis könyvkereskedések, intézmények is jelentettek meg képeslapokat. A 20. század második felében magánszemélyek szintén készítettek jeles grafikusokkal üdvözlőlapokat, az alkotó aláírásával is, amely még értékesebbé tette a gyűjtők számára (is) a lapot. A múzeumok, képtárak hasonlóképpen bőséges választékot kínálnak az érdeklődőknek.

1986-ban országos képeslevelezőlap-kiállítást rendeztek Szombathelyen a város Művelődési és Sportházában. A találkozón 45 kiállító volt jelen 100 négyzetméteres kiállítási területen. Ezen a találkozón részt vett többek között a Magyar Posta, a szerencsi Zempléni Múzeum és több művészeti intézmény képviselője, ahol a résztvevők elhatározták, hogy megalakítják a képes levelezőlapot gyűjtők önálló egyesületét. A bélyeggyűjtők szövetségének volt egy parafilatélia szakosztálya, amely magába foglalta a képeslapgyűjtést, de ide tartozott szinte valamennyi gyűjtői tevékenység. A képes levelezőlapok gyűjtői azonban létszámban meghaladták más gyűjtők létszámát. Az elhatározás után viszont évekig nem történt semmi, ezért az 1989-es – ismét szombathelyi – kiállításon a

résztvevők a helyi gyűjtők klubjának kezdeményezésére, a kiállítás alkalmával, augusztus 20-án életre hívták a Képeslevelezőlap-gyűjtők Országos Egyesü-

**Képeslevelezőlap-gyűjtő album /
Album for postcard collection**

1900-as évek eleje, lakkozott papír (Gál József tulajdona)
/ early 1900s, lacquered paper (Collection of József Gál)
[38x21 cm]

Repró: Gál Zoltán

Repró: Gál Zoltán

letét. Elnökké a kezdeményező Kőszegfalviné Pajor Klárát választották, alelnök Juhász Árpád, titkár Bog-nár Béla lett. Az elnökség személyi összetétele a ne-gyedszázad alatt természetesen sokat változott. A 60 taggal megalakult egyesület létszáma csakhamar 300 főre növekedett, mára azonban leapadt, mert az ala-pítók nagy része meghalt, a fiatalok körében pedig nincs divatban a gyűjtés. (Igaz, az egyesületnek soha-sem volt tagja minden gyűjtő, még a legjelentősebbek közül sem.) A tagság átlagéletkora közel van a hetven-hez. Az alakuló ülésen az ország számos településének képviselői vettek részt. Hódmezővásárhelytől Kec-keméten, Egeren, Bátorfyerenyén, Kiskunmajsán, Miskolcon, Decsen, Törökszentmiklóson, Szegeden, Szerencsen, Nagyatádon, Újlétán, Veszprémen, Sop-ronon át Szombathelyig. Fontos hely volt természet-esen a főváros is. Az egyesület fontos előfutárának tekinthető az 1960-as évektől – elsősorban a Fővárosi Művelődési Házban – működő *Ki mit gyűjt?* klubok egyikeként a Köves Sándor vezetésével működő cso-port. Izzalmas gyűjtői élet folyt a Zempléni Műzeum Baráti Körében, elsősorban Szerencsen, hiszen itt élt Petrikovits László (1901–1972) orvos, akinek 400 ezer darabot számláló képeslap-kollekciójának adományozásával jött létre az ország (külföldön is

**Városképes levelezőlap
/ Postcard
with town view**
[1903] papír,
litográfia
(Pittmannné Mikó
Ildikó gyűjteménye) /
paper, lithography
(Collection
of Mrs Ildikó
Pittmann Mikó)
[9x14 cm]

→
Városképes levelezőlap
I. Ferenc József
portréjával /
Postcard with town view
and portrait
of King Franz Joseph I
1910-es évek, papír,
ofszet (Molnár József
gyűjteménye) /
1910s, paper, offset
(Collection
of József Molnár)
 [14,2x9,1 cm]

számontartott) múzeumi gyűjteménye. Az újjászerveződő képeslapgyűjtő egyesület megalakítását segítette a budapesti Művészetbarátok Egyesülete. Igaz, nem ez volt az első hazai egyesület, hanem – külföldi mintákra – az 1898 decemberében Székesfehérváron alakult Hungária, Klökner József könyvkereskedő és könyvkiadó vezetésével. Az első világháború azonban elsodorta ezt az egyesületet is.

Az első országos egyesület megalakulását és első sorban a korai esztendőket működéssel figyelemmel kísérte a helyi és a természetesen akkor még kevés országos napi- és hetilap is. A népszerűsítésbe, illetve a gyűjtők egymás közti kapcsolattartásába „bekapcsolódott” a gyűjtők saját lapja is. Az első 1899-ben jelent meg, kiadója a már említett Klökner József volt. Ezután még kiadtak más, néhány rövid életű lapot is. A mai országos egyesület sokszorosított, *Képes Levelezőlap* című 4-8-10 oldalas kiadványa azonban már negyedszázada szolgálja a gyűjtők sokféle igényét. Szerkesztője az egyesület elnöke, Kőszegfalviné Pajor Klára.

A periodika mellett százszámra jelentek meg olyan képes albumok (könyvek) is, amelyek egy-egy város, nagyobb község vagy megye régi képeslapokon ábrázolt (jobbára) múltját és jelenét mutatják be. A fővárosról már 1983-ban megjelent egy helytörténetileg érdekes és értékes kiadvány *Budapesti üdvözlő* címmel. A budapestit követte Szentés (1985), Sárospatak (1988), Szombathely (1994), Zalaegerszeg (1996) hasonló kiadványa. A 21. század első évtizedében pedig Hódmezővásárhely, Karcag, Kőszeg és több más város tekintette fontosnak, hogy múltját képeslapokon is bemutassa az érdeklődőknek. A határon túliak – például Losonc, Kolozsvár, Galánta, Marosvásárhely – ugyancsak szükségesnek tartották múltjuk ilyen tén való dokumentálását.

A gyűjtők anyagaikat az áttekinthetőség miatt „kénytelenek” valamilyen formában rendszerezni. Az egyik legnagyobb gyűjtő, a szentpétervári N. Sz. Tagrin a könyvtárak által használt ETO (Egyetemes Tizedes Osztályozás) rendszerét vette a földolgozás alapjául. A gyűjtemények gazdája azonban jelenleg személyes döntés alapján – ki-ki legjobb belátása szerint – alakítják az elrendezés, a feldolgozás és a tárolás

Repró: Gál Zoltán

módját. (A tárolás legpraktikusabb módja a doboz.)

Petercsák Tivadar hat nagy tematikai egységbe sorolta a gyűjtemények lehetséges feldolgozásának szempontjait. Ezek: I. A múlt és jelen a képeslapokon (alegységei: Város- és tájképek; Közlekedési eszközök; Népelet, népművészet; Történelem, politika, propaganda; Alkalmi levelezőlapok). II. Művészetek a képes levelezőlapokon (alegységei: Képzőművészet; Színház, film, irodalom, zene). III. Reklámképeslapok. IV. Humor, fantázia. V. Üdvözlőlapok. VI. Képeslaptechnika, Különleges képes levelezőlapok.

Erős László gyűjtő ábécérendbe sorolta a 34 témába osztályozott kollekcióját. Az egyes címszók alatt részletezi is (igaz csak példaként) a csoportba ren-

dezhető témákat. Például az állatvilág áttekinthető feldolgozását a következő módon tartja lehetségesnek: madár, hal, rovar. Az állatábrázolások számát tekintve kétségtelenül a ló és a kutya vezet. Javaslatok szerint a kutyákat fajtájuk szerint is lehet csoportosítani. A téma határtalansága miatt azonban más rendszerezés is elvégezhető.

A rendszerbe foglalás elengedhetetlen, hiszen nem ritkák a több tízezret számláló gyűjtemények. A már említett Petrikovits László 400 ezer darabot számláló kollekcója a nemzetközi „képeslapéletben” is jegyzett. (Varga Gusztávné 120 ezer, Kassai Árpád 250 ezer, Gyökér István 200 ezer, Pál János 200 ezer, Sebestyén Imre 100 ezer, Kisgyörgy Erzsébet 100 ezer képes levelezőlap birtokosa.)

Az alkalmi kiállítások mellett – amikor már meggyengült egészségi állapotuk vagy más ok miatt a gyűjtők nem tudnak foglalkozni lapjaikkal – szívesen adják „kincseiket” intézményeknek, alapítványoknak, mert remélik, hogy így nem szóródik szét az értékes anyag. Ritkábban magánmúzeumot alapítanak, mint például Gyökér István, aki 1991-ben Budai Magánmúzeum Alapítvány néven helyezte el lapjait, Bátorterenyén pedig Barják Gyula alapított kiállítóhelyet. Több jelentős gyűjtemény azonban szétszóródott. Ez történt Dumtsa Jenő (1838–1917) egykori szentendrei polgármester 20 ezer darabos városképes világgűjteményével az 1960-as években.

A lapok technikai előállításai is sokféle. A leggyakoribb nyomdai sokszorosító eljárások: litográfia, fénynyomás, fotóeljárás, fotómontázs, ofset, rézmetszet, autotípia.

A nagyüzemi módon előállított lapok mellett számos kuriózumot is megőriztek a gyűjtők. Néhány közülük: alumíniumból készült, fémfóliázott, dombornyomott, fából (nyírfakéreg, fenyő) készült, hímzett (magyar találmány, 1900), aranyszállal kivarrott (magyar találmány, 1899), üveggyönggyel bevont, lepkés, élővirágos, illatos, kihúzható, összerakható-mozaikos, dörzsölős, kukucskalós, céllövöldés, hanglemezes, háromdimenziós (1910-től), átvilágító, hologramos, világító/fluoreszkáló stb.

Formája is változatos. A hagyományostól (általában 14,5 x 10,5 centiméter) eltérően készültek nagyobb és kisebb méretben, sőt a téma körvonalát ábrázoló formában is. Ilyenek például a Magyarország vagy a Balaton körvonalát formázó képek, a karácsonyfa formájú lapok vagy az újszülött érkezését köszöntő, bölcső formátumú képeslapok.

A lapok kiadásával párhuzamosan több, erre a célra szakosodott kiadó alakult világszerte. A kiadás első éveiben – a 19. század végétől a 20. század első másfél évtizedéig – például Angliában 140, Németországban 880, Franciaországban 80 millió képeslapot jelentettek meg a kiadók. Magyarországon is több nagyobb kiadó (Divald család, Klösz György és Fia, Weinstock Ernő, Kosmos Hírlapkiadó, Posner Grafikai Műintézet) mellett sok kis kiadó, intézmény, magánszemély és alkalmi lapkiadó jelentkezett képeslapokkal. A nép-

Repró: Gál Zoltán

←
Politikai képes levelezőlap / Vági Flóra: Perroquet – bross / Flóra Vági: Perroquet. Brooch [1926] papír, ofset (Pittmann-né Mikó Ildikó gyűjteménye) / paper, offset (Collection of Mrs Ildikó Pittmann Mikó) [14x9 cm]

→
**A tuberkulózis
 leküzdését támogató
 játékonysági
 képes levelezőlap /
 Anti-tuberculosis
 charity postcard**

1930-as évek, papír,
 ofszet (Kőszegfalviné
 Pajor Klára
 gyűjteménye) /
 1930s, paper, offset
 (Collection
 of Mrs Klára
 Kőszegfalvi Pajor)
 [13,5x9,5 cm]

Repró: Gal Zoltán

szerűségre (és üzleti haszonra is) jellemző, hogy a szerencsi múzeumban őrzött, az 1954 előtti Debrecent ábrázoló lapokat 45 kiadó jelentette meg. A hazai kiadás legjelentősebbje 1945 után a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. 1990 után újra megjelentek a magánkiadók, például a Lizzy Card Papír, Top Card Kiadó, Zsigray Stúdió, Hazánk Könyvkiadó.

Az alkotók között találunk a képzőművészet más területén is kiemelkedőket, például Bíró Mihály, Bortnyik Sándor, Buday György, Haranghy Jenő, Helbing Ferenc, Kozma Lajos, Légrády Sándor, Mühlbeck Károly, Neogrády Antal, Zádor István, a legtöbb alkotó nevét (még a jegyzeteket is!) azonban mára az utókor elfelejtette. Ehhez hozzájárult az is, hogy az első esztendőkből csak ritka esetben jelezték nevüket a lapokon. A kutatók által földerítettek közül néhány

nyuk nevét itt említjük meg: Józsa Károly, Kardos Böske, Gönczi-Gebhardt Tibor, Undi Mariska, Tary Lajos.

A grafikusok mellett igen fontos szerepet kaptak a fotográfusok is, hiszen a képeslapok jelentős hányadát ma is a településekről készített alkotások jelentik. A fotósok sem nagyon jelezték a nevüket az első évtizedekben. Néhányuké szerencsére azonban így is

Újévi képes levelezőlap / New Year card

[1940] papír, ofszet (Kőszegfalviné Pajor Klára gyűjteménye) / paper, offset (Collection of Mrs Klára Kőszegfalvi Pajor) [13,5x9,5 cm]

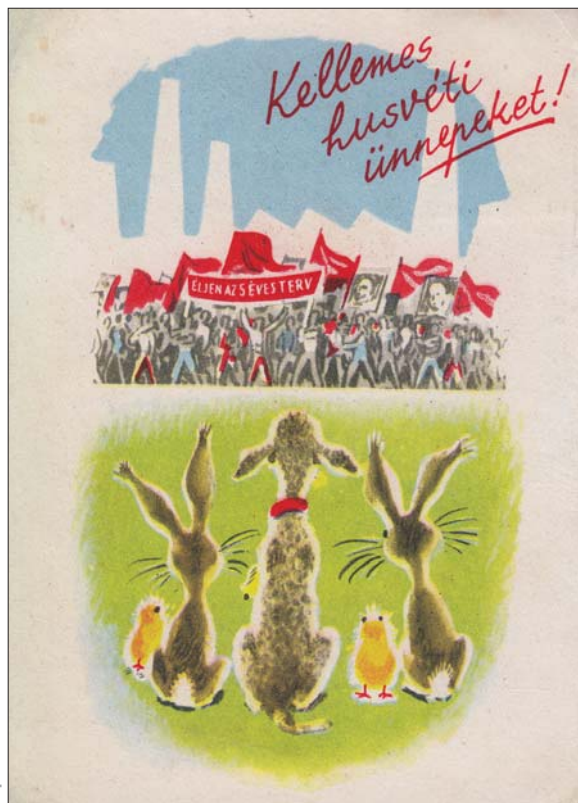

Repró: Gal Zoltán

ismert, például: Sterlinszky Sándor, Balázsovich Gyula, Angelo (Funk Pál), Csiky András. Napjaink alkotói már nagyrészt jelzik alkotásaikon a nevüket.

A lapok – elsősorban az alkalmi üdvözlőlapok – kialakították saját jelképrendszerüket is. A húsvéti lapok a nyúl, a bárány, a kiscsirke, a tojás, a kora tavaszi virágok; a karácsonyi képeslapok a karácsonyfa, üveggömbök, csodálkozó gyerekek, havas tájak, „karácsonyi csendéletek”, angyalok; az újévi üdvözlőlapok a kéményseprő, malac, pezsgősüveg, négylevelű lóhere nélkül elképzelhetetlenek. A név- és születésnap lapok elmaradhatatlan kelléke pedig a virág minden mennyiségben és formában. Az állatvilág ábrázolása sem szűkölködik az ötletekben.

A karácsonyi ünnepekre, újévre évtizedekkel előtt még tucatszámra küldött üdvözlőlapok mennyisége azonban mára erősen csökkent. A személyesség

Repró: Gál Zoltán

Repró: Gál Zoltán

helyét átvette az internet, és az általa továbbított szöveg csaknem olyan sokszorosítottá válik, mint maga a képeslap.

GÁL JÓZSEF
szakíró

Irodalom

Balázs Károly: *Képes levelezőlap lexikon*. Méry Ratio Kiadó, Somorja, 2005.

Erős László: *Képeslapok könyve*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1985.

Kőszegfalviné Pajor Klára: *A képes levelezőlap helye és szerepe az oktatásban*. Szakdolgozat. 1988.

Kőszegfalviné Pajor Klára: *Röviden a Képeslevelezőlap-gyűjtők Egyesületének 25. évéről*. Kézirat. 2014.

Petercsák Tivadar: *A képes levelezőlap története*. Herman Ottó Múzeum – Dobó István Múzeum, Eger–Miskolc, 1994.

**Képes levelezőlap /
Picture postcard**

[1980] *papír, vegyes technika (Kőszegfalviné Pajor Klára gyűjteménye) / paper, miscellaneous techniques (Collection of Mrs Klára Kőszegfalvi Pajor)* [13,5x9,5 cm]

**Húsvéti képes
levelezőlap /
Easter postcard**

[1950] *papír, offset (Molnár József gyűjteménye) / paper, offset (Collection of József Molnár)* [14,5x10 cm]

Emlékezés művészettörténész tanárainkra I.

■ Mindenekelőtt tisztelt professzoromról, Viktor Nyikityics Lazarevról (Moszkva, 1897. augusztus 22. [szeptember 3.] – Moszkva, 1976. február 1.) emlékezem meg, akinek aspiránsa voltam Moszkvában 1972 és 1975 között, az ő segítségével és vezetésével kutathattam, és védtem meg kandidátusi disszertációm.

Fotó: Spitzer Fruzsina

Fotó: Spitzer Fruzsina

Grégoriosz Palamasz / Gregory Palamas

14. század vége – 15. század eleje, ikon (Puskin Szépművészeti Múzeum, Moszkva) / late 14th–early 15th c., icon (Pushkin Museum of Fine Arts, Moscow)

Bár professzorom sok nehézséggel küszködött („burzoá objektivizmussal” vádolták, külföldi publikálási lehetőségeit egy időben korlátozták stb.), kutatási lehetőségei megmaradtak, talán azért, mert korábban

Az Istenszüülő elszenderedése (részlet) / Dormition of the Mother of God (detail)

14. század első fele, ikon (Ermitázs, Szentpétervár) / first half of 14th c., icon (State Hermitage, Saint Petersburg)

hosszú időt töltött nagy nyugat-európai kutatócentrumokban, nevét a legmagasabb külföldi tudományos körökben jól ismerték. (Persze ez sem adott mindig biztonságot a Szovjetunióban.) A professzorok között ritka kivételként nem volt tagja a kommunista pártnak, talán ezért maradt a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának levelező tagja, soha nem kapta meg a rendes tag címet. Fő kutatási területe a régi orosz festészet, a bizánci festészet és a korai itáliai művészet volt.

Viktor Nyikityics Lazarev egyetemi tanulmányait 1917 és 1920 között a Moszkvai (Állami) Egyetem Történelmi-Filológiai Fakultásán végezte. 1924 és 1936 között az Állami Művészettörténeti Múzeumban (ma Puskin Szépművészeti Múzeum) dolgozott. 1961-től a Moszkvai Állami Lomonoszov Egyetem (az intézmény 1940-ben vette fel Lomonoszov nevét) Egyetemes Művészettörténeti Tanszékének volt vezetője.¹

Egyik legnagyobb munkája a *Bizánci festészet története* című kétkötetes könyve. Figyelembe véve a későbbi bővített és javított kiadásokat, ez a könyv mind a mai napig a bizánci festészet legrészletesebb és leg-

értékesebb összefoglalása. E munkájában nemcsak a bizánci ikonokkal, a híres bizánci mozaikokkal és freskókkal foglalkozott részletesen, hanem a bizánci miniatúrákkal is.

A hatalmas mű első variánsának megírását 1932-ben fejezte be. Az ikonográfiai kérdések mellett nagy figyelmet fordított a stilisztikai elemzésekre, továbbá behatóan foglalkozott az ikonok speciális esztétikai megközelítésével, az ikonok művészi kvalitásának problémáival is.

Lazarev külföldön *Byzantinische Malerei von den Anfängen bis zum 14. Jahrhundert* címmel, német nyelven kívánta kiadni hatalmas munkáját, hiszen ekkortájt a német nyelvű bizánci szakirodalom a kutatók körében az első helyen állt. Megállapodás volt az angol nyelvű kiadásról is. A szerző a kéziratnak több fejezetét is előre leadta német nyelven. A Pantheon kiadó a kéziratnak nemcsak tartalmát, hanem világos, lebilincselő és elragadó stílusát is dicsérte, s hozzátette, hogy szigorú szerkesztőjük egy szót sem változtatott meg.

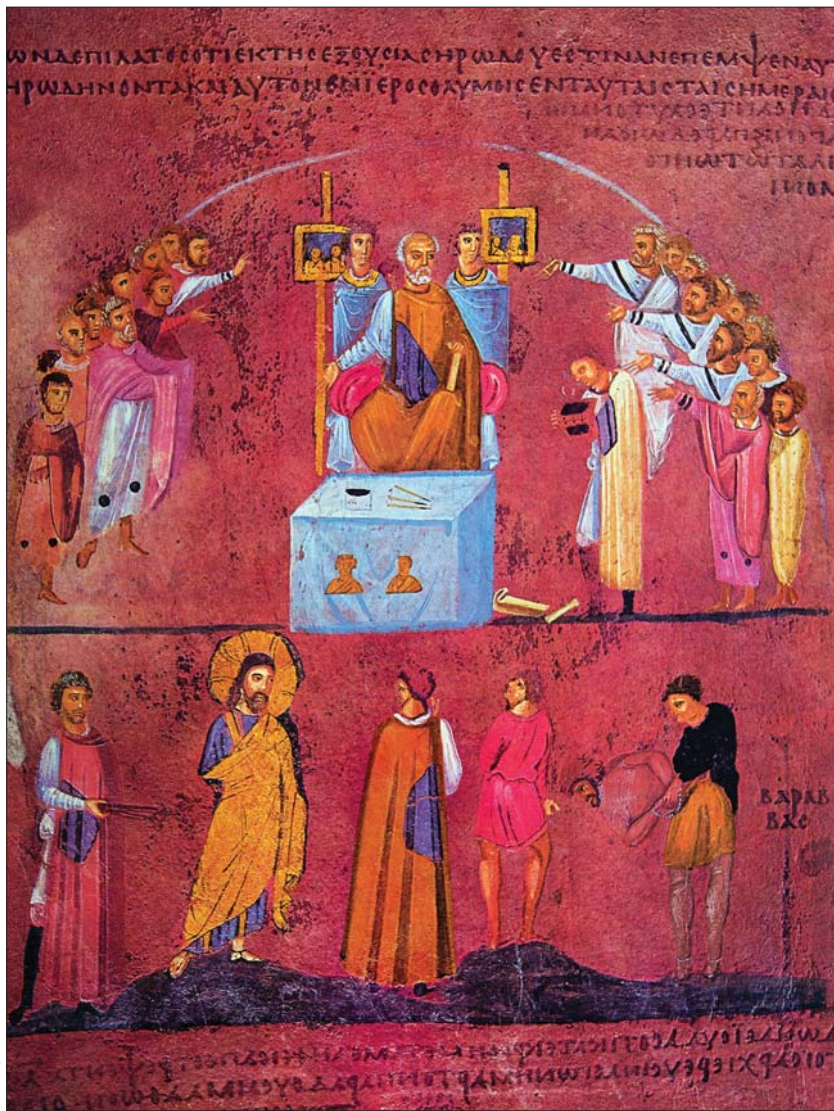
Ám közbeszólt a harmincas évek elejének nagy gazdasági világválsága, a könyv másik kiadóhoz került, e

→

**Krisztus és Barabás
Pilátus előtt
(a rossanói Codex
Purpureus lapja) /
Christ and Barabbas
before Pilate
(from a page of Codex
Purpureus Rossanensis)
6. század (Museo
Diocesano, Rossano) /
6th c. (Museo
Diocesano, Rossano)**

**Az Istenszülő,
II. Jóannész Komnénosz
bizánci császár
és felesége,
Eiréné császárné (Szent
László magyar király
leánya) /
The Mother of God,
Byzantine Emperor
John II Komnenos and
his spouse,
Empress Irene
(daughter of King
Saint Ladislas I
of Hungary)
12. század, mozaik
(Hagia Szophia,
Istanbul) /
12th c., mozaic
(Hagia Sophia,
Istanbul)**

Fotó: Spitzer Fruzsina

kitűnő munka kiadása elhúzódtott. Lazarev nem tudta személyesen intézni az ügyeket kiutazási lehetőség hiányában. Végül is könyve nem külföldön jelent meg, hanem a Szovjetunióban, oroszul az Iszkussztvo kiadónál 1947–1948-ban. Slavica non leguntur, szokták mondani, így könyve nem lett szerves része a nemzetközi bizantinológiai kutatásoknak. (Itt meg kell je-

gyeznünk, hogy az orosz nyelv a szovjet korszakban kulturális vonatkozásban bizonyos mértékig problematikus volt. Bár sok kitűnő kulturális eredményt publikáltak orosz nyelven, az ikonokról a jelentőségükhöz képest keveset publikálhattak. Ugyanígy igen kevés mű jelenhetett meg az egyházi kultúráról. Sok tudományterületet, de elsősorban a történelemtudományt és a filozófiát alapvetően a hivatalos marxista-leninista szemlélet határozta meg. Am fontos azt is megjegyezni, hogy az utóbbi időben az orosz nyelv igen jelentőssé vált. Elég, ha csak megemlítem a 2000-től folyamatosan megjelenő, nagy méretű és igen értékes *Pravoszláv Enciklopédiát*.)

Lazarev könyve akkor vált igazán ismertté, amikor nagymértékben átdolgozva Olaszországban is megjelent, s hamarosan számos recenziót is írtak róla. Különösen figyelemreméltó még a halála után megjelent, szépen gondozott, kétkötetes kiadás is, melyet tanítványa, G. I. Vzdornov rendezett sajtó alá.²

A Moszkvai Állami Lomonoszov Egyetemen tartott 1967-es előadása nagy port vert fel. Ekkor számos támadás érte. Előadásában élesen kritizált sok elfogult, a tudományos szemlélettől elszakadt, de hivatalosan igen elismert kutatót.

„Kutatóink közt az utóbbi időben gyakran észlelhető egy olyan tendencia, amely minden lehető módon az óorosz művészeti kultúra eredetiségét akarja hangsúlyozni. Úgy tárgyalják ezt a művészeti kultúrát, mintha semmiféle szál nem fűzné Bizánc vagy a délszlávok művészetéhez, sőt olyanok is akadnak már, akik archaizáló modorban írnak róla, utánozva a krónikák nyelvét” – írta.³ Később így folytatta: „[...] az a kutató, aki az óorosz művészetet elszigetelten tanulmányozza, teljesen elszakítva a bizánci délszláv művészettől, elkerülhetetlenül egy hamisan értelmezett patriotizmus útjára téved. Véget kell vetnünk annak a meddő és unalmas szócséplésnek, amely szüntelenül azt hangoztatja, hogy az óorosz művészeti kultúra »authton« volt, »önmagából keletkezett« [...]”⁴

Lazarev a stilsztikai és esztétikai kérdéseknek igen kifinomult kutatója volt. Különösen az ikonok színvilágának volt kiváló elemzője. Rubljov híres *Szentháromság* ikonjáról a következőket írta. „De Rubljov ikonján talán maga a kolorit a legbámulatraméltóbb. Ez az ikon elsősorban csodálatos színével hat ránk, amelyek-

ből páratlan muzikalitás árad. Éppen a vonalak áramló ritmusával egybecsengő színek adják meg az ikon sajátos jellegét, ezek avatják oly tiszta, ragyogó, harmonikus műremekké. A »Szentháromság« színskáláját jellemző összhang ritka szemléletességgel fejezi ki a három angyal közti tökéletes harmóniát.⁵ „A bonyolult középkori szimbolikát [Rubljov] annak az orosz szerzetesnek érzelmi tisztaságával és közvetlenségével ötvözte, aki mindvégig bű maradt [Radonyeysi Szent] Szergj emlékéhez és törekvéseinek szelleméhez. Ikonjának színeit nem a komor bizánci paletta szolgáltatta, hanem a környező táj, fehér nyírfáival, zöldellő roztábláival, aranyló kalászaival, tarkálló búzavirágaival. S olyan alkotással ajándékozta meg a világot, amelyet joggal tekinthetünk a legszebb orosz ikonnak, és a régi orosz festészet egyik legnagyobb műremekének.”⁶

Viktor Nyikityics Lazarev – egyébként enyhén racscoló – beszédét, előadásait is a rendkívüli pontosság, választékosság és elegancia jellemezte. Megjelenése, több idegen nyelv beható ismerete és széles körű műveltsége alapján tanítványai „dorevoljucionnij tyipnek”, azaz forradalom előtti típusnak nevezték.

Apja, Nyikita Geraszimovics Lazarev (1866–1932) egyébként építész és vállalkozó volt. Moszkva legelegánsabb negyedeiben épített házakat, mint például az Arbaton (10., 23., 29. számú ház). Leghíresebbé az 1906-ban épült, N. I. Mindovszkij textilgyáros számára készített, oszlopos homlokzatú háza vált, mely a Precsisztyenszkij köz 6. szám alatt található. Ez az épület ma az osztrák követségé. Itt folytak a Molotov–Ribbentrop-paktum tárgyalásai. Nyikita Geraszimovics Lazarev 1917 után gyakorlatilag visszavonult.

Meg kell emlékeznem még Marina Mihajlovna Posztnyikova-Loszeváról (1901. augusztus 3. – 1985. június 22.), az orosz művészettörténeti tudománytörténet, különösen pedig az ötvösségkutatás egyik legnagyobb alakjáról, aki Moszkvában, 1975-ben kandidátsi disszertációm egyik opponense volt. Ismeretes, hogy a fémjegyek feloldásait, így a mesterek nevét a jegykönyvekben találjuk meg. Az orosz ezüst ikonborítók vonatkozásában szakértéshez kétségkívül legjobban az úgynevezett Posztnyikova-Loszeva-féle ötvösség-könyv használható.⁷ Marina Mihajlovna

Andrej Rubljov: Szentháromság / Andrei Rublev: Trinity
[cca. 1411] ikon (Tretyjakov Képtár, Moszkva) /
icon (Tretyakov Gallery, Moscow)

Posztnyikova-Loszeva neve szinte teljesen összefonódott ezzel a több kiadást is megélt, híres, orosz ötvösség-könyvvel. Bár többször találkoztam e kitűnő kutatóval, nagy „titkát” csak viszonylag későn ismerhettem meg.

Fotó: Spitzer Fruzsina

Valentyin Alekszandrovics Szerov: Jevdokija Ivanovna Loszeva / Valentin Alexandrovich Serov: Yevdokia Ivanovna Loseva
[1903] olaj, vászon
(Tretyjakov Képtár, Moszkva) /
oil, canvas
(Tretyjakov Gallery, Moscow)

Fotó: Spitzer Fruzsina

Édesapja, Mihail Lukics Loszev jótékonyágáról is ismert híres vegyésztechnológus volt, aki Moszkva környéki birtokán iskolát építtetett. Édesanyja Jevdokija Ivanovna Csizsova (Loszeva) festőművész, aki Konsztantyin Fjodorovics Juonnál és Valentyin Alekszandrovics Szerovnál tanult, utóbbi Loszeva portréját is megfestette 1903-ban. Csizsova híres moszkvai szalon szervezője is volt, melyet többek között Vjacseszlav Ivanov költő és Nyikolaj Bergyajev filozófus is látogatott. Ilyen kulturális légkörben nevelkedett Marina Mihajlovna Posztnyikova-Loszeva, aki már fiatal korában három idegen nyelven kitűnően beszélt, remekül rajzolt és a zeneművészetben is igen jártas volt.

Marina Mihajlovna Loszeva 1924-ben végzett a Moszkvai Állami Egyetemen régi orosz művészet specializációval. 1926-ban ment férjhez Alekszandr Vasziljevics Posztnyikov mérnökhöz, aki papi családból származott. (Apja, Vaszilij Ivanovics Posztnyikov a Vaganykovszkoje temető Feltámadás-templomának volt 1914 és 1925 között plébánosa. Alekszandr Vasziljevics Posztnyikov egyik testvére – Iván – szerzetes lett.) 1929 októberében, amikor a pár a moszkvai Nagyszínházból, a híres Bolsojból volt hazatérőben, észrevette, hogy követik. Közvetlenül házuk kapuja előtt Posztnyikova-Loszeva férjét letartóztatták. Me-

sélték, hogy Marina Mihajlovna Posztnyikova-Loszeva sohasem tudta könnyek nélkül hallgatni Rimszkij-Korszakov *Legenda a láthatatlan Kityezs városáról és Fevronyija szűzleányról* című operáját, melyet ezen a tragikus estén láttak. Alekszandr Vasziljevics Posztnyikovot a kommunista uralom hisztérikus, értelmiség- és egyházellenes kampánya keretében tartóztatták le, és három évre lágerbe küldték Mordvinföldre. (Egyébként Mordovija, vagyis Mordvinföld a Volga középső folyásának abban a nagyobb régiójában van, amelyhez Kityezs, a legendás, ősi város is kapcsolódik.) Marina Mihajlovna Posztnyikova-Loszeva csak egyszer látogathatta meg férjét, aki nem sokkal szabadulásának időpontja előtt skorbutban meghalt. Posztnyikova-Loszeva élete végéig mélyen gyászolta férjét.

Titkáról nem beszélt, zárkózott volt, de a kutatóknak, az egyetemistáknak igen sokat segített. A régi orosz ötvösségnek, különösen pedig a régi orosz liturgikus ötvöstárgyaknak a legsokoldalúbb és kétségkívül a legkitűnőbb kutatója lett. A Történeti Múzeum Nemesfém Gyűjteményi Osztályának vezetőjeként kitüntetett bizalmával, és az ő szakmai vezetésével szabadon kutathattam az orosz ötvösség leggazdagabb kincsestárában.

Szinte szállóigévé váltak mesteremnek, Viktor Nyikityics Lazarev professzornak szavai Marina Mihajlovna Posztnyikova-Loszeváról. „Ő valószínűleg szent.”

RUZSA GYÖRGY
művészettörténész

Jegyzetek

1. Publikációinak jegyzékét lásd: В. Н. Гращенков: Список опубликованных трудов В. Н. Лазарева. *Искусствознание*, № 1, 1998, 27–34.
2. В. Н. Лазарев: *История византийской живописи*. Т. 1–2. Искусство, Москва, 1986.
3. V. Lazarev: *Középkori orosz festészet*. Magyar Helikon, Budapest, 1975, 137.
4. Uo. 140.
5. Uo. 134.
6. Uo. 135.
7. М. М. Постникова-Лосева, Н. Г. Платонова, Б. Л. Ульянова: *Золотое и серебряное дело XV–XX вв. Территория СССР*. Издательство «Наука», Москва, 1983.

A fotókat a szerző bocsátotta rendelkezésünkre.
A cikk II. részét következő számunkban közöljük.

Búcsú Tiszavári Esztertől (1950–2015), az Iparművészeti Múzeum, majd a Magyar Művészeti Akadémia könyvtárának vezetőjétől

Fotó: Bakonyi Gábor

könyvtárossága a munkában kiteljesedő értékes élet bizonyítéka: pályakezdő könyvtárosként Miskolcon énekkart vezetett, nyári táborokat szervezett, folyamatosan tanult és tanított, s a három idegen nyelv birtoklásával éppen úgy nem büszkélkedett, mint szakmai sikereivel: csaknem tíz esztendeig a múzeumi könyvtárak országos szakfelügyelője volt. Sokoldalúságát jelzi, hogy könyvtárvezetői feladatai mellett ötletgazdája és rendezője volt az Iparművészeti Múzeum nagy sikerű *A magyar csipke múltja és jelene* kiállítássorozat-

Az Iparművészeti Múzeum könyvtára (részletek) / The library of the Museum of Applied Arts, Budapest (interior views)

Fotó: Molnár Agnes

■ A könyvtár meleg csendje és Eszter... Békés sziget a város lüktető nyugtalanságában és benne Eszter, a könyvtáros. Ember és hivatás – csodálatos egységben. Nehéz tudomásul venni, hogy elment közülünk, és már hiába keressük kedves birodalmában, a Magyar Művészeti Akadémia – általa kiváló rendszerszemlélettel, hihetetlenül igényes és gondos munkával felépített – könyvtárában.

A szenvedéllyel végzett szolgálat derűjével, a valódi szaktudás birtokában és a hozzá fordulók iránti kiapadhatatlan segítőkészségével Eszter méltóságot és szellemi rangot adott hivatásának. És számunkra a bensőséges otthonosságot, a műveltség és a jó ízlés kisugárzását. A könyvtárba váratlanul belépő, gyakorlati tanácsot adó ember éppen olyan fontos volt számunkra, mint a terjedelmes szakbibliográfiák összeállítása, az adatbázisok építése, folyóiratok repertóriumának készítése vagy éppen szakmai fórumokra előadások, mélyreható tanulmányok megírása. Négy évtizedes

tának. 2003 óta elmélyülten kutatta a múzeumi könyvtárak történetét, s az Iparművészeti Múzeum OTKA-kutatásaiban dolgozva munkatársaival összeállította Lechner Ödön teljes hazai és külföldi bibliográfiáját. Bár egzisztenciájában és emberségében súlyos méltánytalanságok is érték, a Magyar Művészeti Akadémián otthonra lelt, s együtt építette velünk azt a szellemi és valóságos épületet, amelynek céljában annyira hitt: a művészet embert nemesítő, teremtő, alkotó erejében.

Tiszavári Eszter nemcsak hiányával lesz jelen közöttünk. Nélküle, de mégis vele építjük tovább a Magyar Művészeti Akadémia szellemi épületét. Vigaszt jelent számunkra, hogy a betegségével vívott küzdelmében nem volt egyedül, családjá mellett érezhette

a mi szeretetünket is, hogy Fekete György elnök és Kucsera Tamás Gergely főtítkárral mellett a köztestület akadémikusai, a Titkárság munkatársai és egykori hűséges „ügyfelei” is megőrzik szívükben kivételes egyéniségének emlékét.

JUHÁSZ JUDIT

a Magyar Művészeti Akadémia szóvivője

Fájó szívvel búcsúzunk Tiszavári Eszter könyvtárostól, aki az Iparművészeti Múzeumban végzett két évtizedes munkássága után a Magyar Művészeti Akadémia könyvtárának alapítója és építője lett. Gyakran publikált a *Magyar Iparművészetben*, többek között az idegen nyelvű folyóiratokat szemlélő *Olvasókerék* rovatunk állandó szerzője és szerkesztője volt. Emlékét szívünkben őrizzük. *(A szerk.)*

Hírek

■ **Új magyar kulturális intézet** nyitotta meg kapuit a Magyar Kultúra Napján, 2016. január 22-én Ljubljánában, a szlovén fővárosban. A Balassi Intézet ma már 22 ország, 24 városában teljesíti küldetését.

■ **A Bridgestone World Solar Challenge** a világ legnagyobb, 1987 óta két évente megrendezett napelemesjármű-versenye. Ausztráliában, a Darwin és Adelaide közötti 3022 kilométeres távon 25 országból 46 autó indult, és először volt magyar résztvevője a futurisztikus járműveket felvonultató versenynek. A Kecskeméti Főiskola GAMF Karának 14 tagú csapata által készített MegaLux autó (kép) a hetedik helyen ért célba,

Fotó: nol.hu

43 óra 4 perc alatt teljesítve az Ausztráliát átszelő távot. A főként szénszálas kompozitból készült, 160 kiló tömegű jármű 130 kilométeres sebességre is képes.

■ **A 3h Építésziroda** nyerte a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem campusának fejlesztési tervpályázatát, melynek eredményét 2016. január 29-én hirdették ki. A kormány 2014 júliusában döntött a campus megújításáról, a Műhely építése még abban az évben elkezdődött. A mostani, második szakaszban három új épületet és két műemléki rekonstrukciót terveztek a pályázók. A cél, hogy az intézmény túlnőjön a magyar kreatív és kulturális életben betöltött szerepén, és Európa egyik vezető művészeti kutatófejlesztő műhelyévé váljon.

■ **Kárpit 3. Apokalipszis vagy globális fenntarthatóság – Arany-fal.** – Felhívás: A Magyar Kárpitművészek Egyesülete a Magyar Művészeti Akadémia és a Szépművészeti Múzeum együttműködésével 2017. április 13. és július 16. között kiállítandó, 20 x 20 centis, tradicionális kárpittechnikával szőtt elemekből épülő, közös mű alkotására hívja a

hazai és külföldi kárpitművészeket. A műveket szeptember 3-án várják az MKE székelylén. (Budapest XI. ker., Hamzsabégi út 8.)

■ **Balogh Edit** kárpitművész munkáit 2016. január 22. és március 2. között mutatják be Orosházán a Városi Képtárban. (Thék Endre u. 1.)

Fotó: a meghívó részlete

■ **Gateway to Space** – Nemzetközi Ūrkiállítás. – A Millenárison (Budapest II. ker., Kis Rókus u. 16–20.) 2016. január 15. és március 15. között három ezer négyzetméternyi területen „Ismerd meg! Fedezd fel! Éld át!” jelszóval ismerkedhet a látogató az űrkutatás csúcstechnikáját, célszerű designját képviselő szakfanderekkel, űrkapcsolókkal, és az igazi holdjáróval, a Lunar Roverrel, melyet Pavlics Ferenc tervezett,

és 1971-ben kutatta a Hold felszínét. A bátrabbak a kiképzőtáborban próbára tehetik úrhajós képességüket is.

■ **Hefele 300.** – A Szombathelyi Képtárban (II. Rákóczi Ferenc u. 12.) 2016. január 21. és április 3. között látható kiállítás a háromszáz éve született Melchior Hefelének állít emléket, bemutatva építész, belsőépítész és bútorkészítő munkásságát.

■ **Magyar film nyerte el** az Emir Kusturica alapította Küntendorf Film and Music Festival fődját 2016. január 28-án. A bolgár, kínai, horvát, magyar, izlandi, iráni, mexikói, palesztin, orosz, spanyol és szerb alkotók munkái közül Borbás Dávid *Wartburg* című rövidfilmje kapta az Aranytojást.

■ **Újabb Magyar Örökség díjakat** adtak át 2015. december 19-én a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében. Az iparművészet díjazottjai: Gisztl Anna népi ihletésű ruha-tervezői kézművesmunkássága és a vargyasi bútorfestő és fafaragó dinasztia fél évezredes hagyományörző művészete, melyet napjainkban Sütő Levente Lehel és Sütő István alkotásai képviselnek.

■ **Gyalogoshíd a Szinva patakon.** – *Tervezd meg: bécsi villamos mint turisztikai látványosság Miskolcon* címmel ötletpályázatot hirdetett a Miskolci Városi Közlekedési Zrt. A kiselejtezett villamosok hasznosítására számos pályamű érkezett: városnéző

Fotó: boom.hu

villamos, közösségi tér, játszóház, kiállítóhely, sörvillamos, kávézó, játszótér, mászófal, apartman és hasonlók. Közülük Bereczki Zoltán *A villamos mint híd* elnevezésű tervét találták legjobbnak a pályázat elbírálói.

■ **Szavoszt Katalin** keramikusművész *Az én városom* címmel mutatja be munkáit 2016. január 20. és március 6. között a Gaál Imre Galériában. (Budapest XX. ker., Kossuth Lajos u. 39. Pesterzsébet Városcsopont)

■ **Székelyföldi Grafikai Biennále.** – Sepsiszentgyörgyön, az Erdélyi Művészeti Központban rendezendő tárlatra 2016. március 25-ig várják a rendezők a művek digitális reprodukcióit. A szakmai előzsűrizés után május 20-ig kell postára adni az eredeti műveket. A biennálén díjazott munkák a Művészeti Központ tulajdonában maradnak.

■ **Ünnepélyesen felavatták** és forgalomba állt a MÁV-START TRAXX mozdonya, melynek két oldalán a „*Ha nagy leszek, vasutas leszek!*” gyermekrajzpályázat két nyertesé-

Fotó: mavcsoport.hu

nek, a 9 éves budapesti Haidekker Zsófiának és a 12 éves zagyarékesi Farkas Andrásnak a munkája látható. A 2015 őszi meghirdetett pályázatra több mint ötszáz színes alkotás érkezett. A díjnyertes rajzokkal felmatricázott mozdony 2016. január 18. óta járja az országot, felbukkan Budapesten, Győrben, Hegyeshalmon, a Balatonnál, Miskolcon, Szolnokon, Záhonyban és Békéscsabán is.

■ **Rak-park.** – A Fővárosi Önkormányzat által a pesti belvárosi Duna-part Kossuth tér és Fővám tér közötti szakaszának komplex megújítására kiírt építészeti pályázat I. díját a Korzó Tervező Stúdió munkája nyerte el. (kép) A II. és III. díjon kívül további 3 tervet is megvásárolt a főváros. Az ünnepélyes eredményhirdetést 2015. december 1-jén tartották a Bálnában.

Fotó: szeretlekmagyarorszag.hu